

120. Tiistaina 15 päivänä marraskuuta 1988

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely:

1) Ehdotukset laiksi liikevaihtovero-
lain muuttamisesta 3478

Hallituksen esitys n:o 114
Lakialoitteet n:ot 42 ja 93
Toivomusaloitteet n:ot 55 ja 105
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 64
Suuren valiokunnan mietintö n:o 144

2) Ehdotukset laiksi eräitä tuotannolli-
sia investointeja koskevista poikkeuksista
liikevaihtoverolakiin annetun lain 4 §:n
muuttamisesta ja laiksi energiainvestoin-
tien liikevaihtoverovähennyksistä an-
netun lain 2 ja 4 §:n muuttamisesta 3484

Hallituksen esitys n:o 116
Lakialoitteet n:ot 65 ja 85
Toivomusaloitteet n:ot 75, 104, 132, 159
ja 193/1987 vp. sekä 88
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 65
Suuren valiokunnan mietintö n:o 145

3) Ehdotus laiksi luottolaitosten va-
roista myönnettävistä eräistä korkotuki-
lainoista annetun lain 2 ja 5 §:n muutta-
misesta 3488

Hallituksen esitys n:o 164
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 66
Suuren valiokunnan mietintö n:o 146

4) Ehdotus laiksi valtion suhdannera-
hastosta annetun lain väliaikaisesta
muuttamisesta ”
Hallituksen esitys n:o 107

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 68
Suuren valiokunnan mietintö n:o 148

5) Ehdotus laiksi Oulangan kansallis-
puiston laajentamisesta 3488

Siv. Hallituksen esitys n:o 180
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o
13
Suuren valiokunnan mietintö n:o 149

6) Ehdotus laiksi Seitsemisen kansal-
lispuiston laajentamisesta 3491

Hallituksen esitys n:o 181
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o
15
Suuren valiokunnan mietintö n:o 151

7) Ehdotus laiksi vuoden 1951 kalas-
tuslain 83 §:n muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 174
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o
14
Suuren valiokunnan mietintö n:o 150

8) Ehdotus laiksi Suomenlinnan hoito-
kunnasta ”

Hallituksen esitys n:o 172
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 19
Suuren valiokunnan mietintö n:o 152

9) Ehdotukset laiksi lapsilisälain muut-
tamisesta 3496

Hallituksen esitys n:o 177
Lakialoitteet n:ot 72 ja 99
Toivomusaloite n:o 860/1987 vp.
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 23
Suuren valiokunnan mietintö n:o 153

10) Ehdotus laiksi vammaisuuden pe-
rusteella järjestettävistä palveluista ja tu-
kitoimista annetun lain 22 §:n muuttami-
sesta 3499

Siv.

	Siv.		Siv.
Hallituksen esitys n:o 152		Hallituksen esitys n:o 106	
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 24		Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 69	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 154		17) Ehdotus laiksi haja-asutusalueiden vähittäiskaupan rahoitustuesta annetun lain muuttamisesta 3510	
11) Ehdotukset laeiksi kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta, vuodelta 1989 suoritettavasta sairausvakuutusmaksusta ja työnantajan lapsilisämaksun perimättä jättämisestä vuodelta 1989 ... 3503		Hallituksen esitys n:o 150	
Hallituksen esitys n:o 128		Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 70	
Lakialoite n:o 90		18) Ehdotukset laiksi vesi- ja ympäristöhallinnosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta ja laiksi vesilain muuttamisesta 3511	
Toivomusaloitteet n:ot 769 ja 775		Hallituksen esitys n:o 190	
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 25		Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 16	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 155		19) Ehdotus laiksi metsänparannuslain 13 §:n muuttamisesta 3512	
12) Ehdotukset laiksi maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain 1 ja 2 luvun muuttamisesta 3505		Hallituksen esitys n:o 192	
Hallituksen esitys n:o 176		Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 16	
Lakialoite n:o 74/1987 vp.		20) Ehdotus laiksi maatilalain muuttamisesta „	
Toivomusaloitteet n:ot 905 ja 1048/1987 vp. sekä 669, 695 ja 698		Hallituksen esitys n:o 140	
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 26		Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 17	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 156		Pöydällepanoa varten esitellään:	
13) Ehdotus laiksi asuntosäästöpalkkiolain 5 §:n muuttamisesta 3506		21) Lakivaliokunnan mietintö n:o 13	
Hallituksen esitys n:o 166		hallituksen esityksen johdosta laeiksi maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain sekä sotilasoikeudenkäyntilain 28 §:n muuttamisesta (HE n:o 158) „	
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 67		22) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 17 hallituksen esityksestä laiksi jätehuoltolain muuttamisesta (HE n:o 197) „	
Suuren valiokunnan mietintö n:o 147		23) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 18 hallituksen esityksestä laeiksi maatilahallituksen alaisia tarkastuslaitoksia koskevien lakien muuttamisesta (HE n:o 141) „	
14) Ehdotus laiksi eräiden asuntolainojen koron alentamisen sekä lyhennysten ja korkojen lykkäämisen väliaikaisesta järjestämisestä annetun lain muuttamisesta 3508		24) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 19 hallituksen esityksestä laiksi kananmunien ja kananmunavalmistajien tarkastuksesta ja hinnanalennuskorvauksen maksamisesta annetun lain muuttamisesta (HE n:o 145) „	
Hallituksen esitys n:o 182		25) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 20 hallituksen esityksestä	
Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 14			
Suuren valiokunnan mietintö n:o 158			
15) Ehdotukset lääninoikeuksien muodostamista alueelliseksi hallintotuomioistuimiksi tarkoittaviksi laeiksi 3510			
Hallituksen esitys n:o 65			
Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 12			
Suuren valiokunnan mietintö n:o 157			
Ensimmäinen käsittely:			
16) Ehdotus valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) mukaisten liikelaitosten lainanottovaltuuksista vuonna 1989 „			

laiksi kalansaaLiin hintatuesta annetun lain muuttamisesta (HE n:o 146)..... 3512

26) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 27 hallituksen esityksestä laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 16 §:n väliaikaisesta muuttamisesta (HE n:o 194)... 3513

27) Puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 3 sen johdosta, että eduskunnan tietoon on saatettu asetus puolustusvoimien eräiden virkojen perustamisesta ja lakkauttamisesta (A n:o 20)..... „

Puhetta johtaa puhemies A h d e.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ensimmäinen varapuhemies Hetemäki-Olander sekä edustajat Björklund, Björkstrand, Bärlund, Donner, Elo, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hilpelä, Järvisalo-Kanerva, Jäätteenmäki, Kanerva, Kemppainen, Knuuttila, P. Leppänen, Louekoski, Louvo, Moilanen, Männistö, Nyby, Paakkinen, Pietikäinen, Puhakka, Ryyänen, Siuruainen, Suominen, Särkijärvi, Uosukainen, Vennamo ja Väänänen.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi ed. Haavisto, virkatehtävien takia edustajat Björkstrand, Bärlund, Elo, Hetemäki-Olander, Hilpelä, Järvisalo-Kanerva, Jäätteenmäki, Kemppainen, Knuuttila, Liikanen, Louekoski, Louvo, Nyby, Paakkinen, Pietikäinen, Puhakka, Ryyänen, Siuruainen, Suominen, Vennamo ja Väänänen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Donner ja Uosukainen, tämän kuun 18 päivään sairauden takia ed. P. Leppänen, virkatehtävien vuoksi edustajat Björklund ja Halonen sekä yksityisasioiden takia ed. Kanerva.

Uusia hallituksen esityksiä

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan marras-

Siv. kuun 11 päivästä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 211 ja 213—217, jotka nyt on edustajille jaettu.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 533, 538, 540, 542, 544, 546 ja 547. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Valtiontilintarkastajat

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta kehottaisi eduskunnan valitsijamiehiä hallitusmuodon 71 §:n mukaisesti valitsemaan vuodeksi 1989 viisi valtiontilintarkastajaa. Samalla puhemiesneuvosto vaalisäännön 21 §:n nojalla ehdottaa, että valitsijamiehet valitsisivat kullekin tilintarkastajalle yhden varamiehen.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Eduskunnan tilintarkastajat

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta päättäisi jättää eduskunnan valitsijamiesten tehtäväksi toimittaa eduskunnan tilisäännön 19 §:n mukaisesti eduskunnan kolmen tilintarkastajan ja heidän henkilökohtaisten varamiestensä vaali vuotta 1989 var- ten.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Kortesalmi: Herra puhemies! Ilmoitan suuren valiokunnan jäsenille, että suuri valiokunta kokoontuu normaalisti eli huomena kello 13. Käsiteltävänä on 15 asiaa.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laiksi liikevaihtoverolain muuttamisesta

Yllämainitut lakiehdotukset sisältävät hallituksen esitys n:o 114 sekä lakialoitteet n:ot 42 ja 93, joita on valmistelevalle käsittely valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 64 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 144, esitellään kolmanteen käsittelyyn sekä ainoaan käsittelyyn samassa yhteydessä käsitellyt toivomusalitteet n:ot 55 ja 105.

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista, joista toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusalitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Täällä on pöydille jaettu keskustapuolueen ja kristillisten edustajien ponsiehdotus käsiteltävänä olevaan asiaan liittyen. Haluaisin kuitenkin huomauttaa näiden puolueiden edustajille, että kysymyksessä ei ole vero joka pannaan maksuun yrityksille, vaan vero jota yritykset keräävät. Jos tämä vero, jota yritykset keräävät, annetaan näille yrityksille takaisin, kysymys on lahjasta eli silloin ne saavat valtiolta sellaisen rahan, joka on valtion rahaa ja jota nämä yritykset olisivat velvolliset tilittämään valtiolle.

Tässä muodossa tapahtuva yritystoiminnan subventioiminen ei ole oikea tapa, vaan jos halutaan asioihin todellisia muutoksia, ne täytyisi tehdä tuloveron muodossa ja tuloveroa perimättä jättämällä. Tässä tulemme kysymykseen, jossa erällä tavalla politiikkojen sanat ja teot ovat ristiriidassa. Minun on vaikea kuvitella, että keskustapuolue hallituksessa ja keskustapuolue oppositiossa on tässä asiassa samoilla linjoilla. Samalla tavalla minun on vaikea kuvitella keskustapuoluetta kulukorvausasiassa, jossa myös ministeri Liikasen sanat ovat ristiriidassa kansanedustaja Liikasen tekosten kanssa. Kansanedustaja Liikanenhan ei näissä kulukorvauskysymyksissä ole nostanut

ääntään sitä vastaan, että ministeri Liikasen ohjelma toteutuisi, se että kansanedustajia kohdeltaisiin samalla tavalla kuin muitakin kansalaisia.

Keskustapuolueen sanat ja teot ovat tässä liikevaihtoveroasiassa samalla tavalla ristiriidassa kuin kansanedustajien kulukorvausasiassa. Tässä mielessä haluaisin keskustapuolueen ja kristillisten, ennen kuin he tuovat nämä ponsiehdotukset esittelyyn ja äänestykseen, ottavan huomioon sen, että tällaiset lahjat valtiolta pienyrityksillekin ovat vääränlaista yritysten tukemispolitiikkaa. Itse asiassa on varsin luonnollista, että oppositio on näissä kysymyksissä vastuuton, kun hallitus edustaa sitä vastuutto- muutta, mitä se edustaa. Esimerkiksi näissä korkokysymyksissä, jotka viime päivinä ovat olleet paljon esillä, hallitushan on toiminut peruskoron alentamisen puolesta mutta samanaikaisesti markkinakorkojen nostamisen puolesta. Tässä jälleen ministeri Liikanen joutuu sanojen ja tekojen ristiriitaan samaten kuin keskustapuolue tässä liikevaihtoveroasiassa ja joutuu sellaiseen ristiriitaan, että puolustaa peruskorkojen alenemista mutta hyväksyy markkinakorkojen korottamisen.

Tähän vakautukseen tai palkkojen jäädyttämiseen, mistä nyt on lähinnä kysymys, liittyy tällainen lupaus korkojen alentamisesta. Sallikaa minun ennustaa: korot alenevat neljäsosaprosenttiyksikön verran, jotta kaikki, jotka ovat tässä yhteydessä mukana, säilyttäisivät kasvonsa, mutta tulee se ristiriita, että samanaikaisesti markkinakorot ovat kohoamassa, ja tämä peruskorkojen neljäsosaprocentin suuruisen alentaminen on bluffia.

Mitä tulee tähän esillä olevaan liikevaihtoveroesitykseen, niin meidän ryhmämme esitti lain toisen käsittelyn yhteydessä muutosesityksiä, joita silloin ei hyväksytty. Ed. Astalan aloitteesta esitettiin verottomaksi myös jätemateriaalin myynti, kun myyjänä on jätteen alkuperäinen kerääjä, ja tällaiseksi materiaaliksi ehdotettiin paperi-, vaate-, ja lasimateriaaleja sekä muovi- ja metallimateriaaleja. Me emme kuitenkaan tässä yhteydessä halua äänestää tätä lakia vastaan, vaikka toisen käsittelyn yhteydessä meidän ehdotuksiamme ei hyväksyttykään. Sen sijaan seuraavassa liikevaihtoveroa koskevassa kohdassa, joka on päiväjärjestyksessä toisena kohtana, me tulemme ehdottamaan hyväksyttäväksi sellaisia toivomusalitteita, jotka kokoomus on tehnyt ja joiden sisältöisiä lakiesityksiä kokoomus vastusti lain toisen käsittelyn yhtey-

dessä. Jälleen törmätään tähän sanojen ja tekojen ristiriitaan, joka tuntuu erityisesti hallitusryhmillä olevan niin yleistä. Siis tulemme näkemään seuraavan asian yhteydessä, että kokoomus äänestää meidän ehdotustamme vastaan, siis sitä vastaan, mitä se on itse ehdottanut.

Valtiovarainministeri Liikanen: Herra puhemies! Ed. Seppäselle haluan vain todeta, että ministeri Liikasella ja kansanedustaja Liikasella on täsmälleen sama kanta verouudistuksen kaikkiin kysymyksiin.

Ed. E. Aho (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ihmettelen hieman ed. Seppäsen hyökkäystä keskustaa kohtaan tässä asiassa. Tämän lain toisen käsittelyn yhteydessä SKDL:n puolelta esitettiin 8 §:ää muutettavaksi sillä tavalla, että liikevaihtoverottomaksi tulisi tietyn tyyppinen pienimuotoinen yritystoiminta, johon samaan tarkoitukseen me pyrimme tällä omalla esityksellämme, enkä näe, että kovin suurta eroa on siinä, jos liikevaihtovero palautetaan tai toiminta ei lainkaan ole liikevaihtoverollista. En ymmärrä mihin ed. Seppäsen tällä esityksellään pyrkii. Sen sijaan SKDL:n esitys meidän mielestämme on siinä mielessä jopa hieman meidän esitystämme huonompi, että se sallii aika laajankin liiketoiminnan, joka tulisi liikevaihtoverottomaksi. Meidän esityksemme mukaan markkamääräisesti asetettaisiin selkeä raja, jota suurempi liikevaihto olisi automaattisesti liikevaihtoverotuksen piirissä.

Ed. Almgren (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Huomaan ed. Seppäselle, että kristillisen liiton eduskuntaryhmän kanta on aina ja pysyvästi ollut se, että pienyritystoimintaa sen eri muodoissa tulee tukea myös silloin, kun on kysymys liikevaihtoveromenettelystä. Edelleen huomaan siitä, että ed. Hautalan nimellä kulkevassa perustelulausumaehdotuksessa on kaksi tärkeätä sanaa. Pyydämme, että hallitus selvittäisi asian siten, että päästäisiin palautusmenettelystä siihen, ettei rahojen edestakaisin maksamista edes tapahtuisi, vaan että säädettäisiin liikevaihtoverovapaus tiettyyn rajan saakka.

Muistutan myös ed. Seppäselle, että ei ole kuin pari viikkoa aikaa siitä, kun liikevaihtoverotoimistoissa kautta koko Suomen vieraili pienyrittäjiä osoittamassa konkreettisesti sen, miten vaikeaan tilanteeseen tullaan tietyissä tulkinta-

tapauksissa, kun kysymyksessä on pienyritystoiminta.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. E. Aholle vastaan, että me ehdotimme liikevaihtoverovapautta käsityöläisille ja muille sellaisille, jotka lähinnä itse omilla käsillään tuottavat myytäviä esineitä. Siinä mielessä meillä on kovin suuri substanssiero sen suhteen, mitä keskustapuolue esittää, ja tässä asiassa tulemme siis olemaan hallituksen linjalla.

Ministeri Liikaselle sanoisin, että tuntuu kovin kummalliselta ministeri Liikasen painoarvo omassa eduskuntaryhmässään, jos hänen eduskuntaryhmänsä esittää kulukorvausten verolleen vain 20-prosenttisesti ja niiden kompensoimista kansanedustajille. Eikö tämä ministeri Liikanen ole sen saman eduskuntaryhmän jäsen, jossa tällä tavalla ehdotetaan ja joka ryhmä tuntuu tällaista asiaa kannattavan? Kummallista, ettei ministeri Liikanen siellä omassa eduskuntaryhmässään pane tässä asiassa vastaan vai eikö hänen arvovaltansa riitä vastaanpanemiseen. Ministeri Liikasen olisi minusta reilumpaa ottaa kantaa siihen, millaisen kulukorvauksen hän haluaa pitää.

Puhemies: Ed. Seppäsen, nyt käsitellään liikevaihtoverolain muutosta.

Puhuja: Herra puhemies! Tämä on vastauspuheenvuoro ministeri Liikasen puheenvuoroon. Ministeri Liikanen ei ole täällä esittänyt kantaansa sen suhteen, pitääkö kansanedustajien kulukorvauksia verottaa vai eikö pidä. Olen ymmärtänyt, että sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on toista mieltä kuin ministeri Liikanen.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Toisen käsittelyn yhteydessä SKDL esitti lakiin 8 §:ää, jonka ydinkohta nyt puheena olevilta osilta kuuluu seuraavasti. Luen SKDL:n vastalauseesta: "...joka käsittää yksinomaan hänen itsensä ja perheensä elatukseksi valmistamiensa tavaroiden myyntiä tai hänen tekemiään työsuorituksia ja hän käyttää toiminnassaan apulaisina edellä 1 momentissa tarkoitettujen lisäksi enintään yhtä muuta henkilöä."

Herra puhemies! Ed. Seppäsen, käytännössä edellä sanottu saattaa tarkoittaa sitä, että esimerkiksi miljoonan markan suuruinen liike-

vaihto olisi liikevaihtoverosta vapaata toimintaa. Käytännössä näin määriteltynä olen ymmärtänyt, että asiantuntijoiden tulkinta asiasta on täsmälleen samanlainen. Sen sijaan meidän ponsiesityksessämme esitetään liikevaihdolle rajaa, joka sen jälkeen kun liikevaihdosta on vähennetty liikevaihtoverolliset ostot, määrää sen, mikä pienyritystoiminta on verotonta ja mikä verollista. Minä ymmärrän, että ed. Seppäsen toisessa käsittelyssä äänestämä muotoilu sallisi vielä suuremman liikevaihtoverottoman yritystoiminnan kuin meidän esittämämme ponsiesitys. Me äänestimme, ed. Seppänen, teidän ehdotuksenne puolesta lain toisessa käsittelyssä.

Ed. E. A h o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Pekkarinen jo totesi erään perusasian, eli me tosiaan olimme kannattamassa toisen käsittelyn yhteydessä SKDL:n 8 §:n osalta tekemää esitystä koska näimme, että se on hyvin pitkälti samansuuntainen sen esityksen kanssa, jota me olimme ajamassa. Ihmettelen, onko ed. Seppäsen täällä esittämä mielipide koko SKDL:n ryhmän kanta vai edustaako hän vain itseään.

Ed. H a u t a l a : Herra puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan korotettaviksi liikevaihtoverovelvollisille maksettavien palautusten markkamääriä. Tässäkin asiassa hallitus on ollut turhan kitsas. Näitä markkamääriä olisi voinut vähän tuntuvamminkin korottaa. Mutta joka tapauksessa esityksellä on hyvä ja positiivinen suunta. Tästä olisi päästävä vain eteenpäin.

Kristillisen liiton mielestä pitäisi päästä liikevaihtoveron suhteen aivan uuteen menettelyyn. Palautusmenettely muutettaisiin sellaiseksi, että pienyritykset tiettyyn markkamäärään saakka olisivat liikevaihtoverottomia. Tällöin välttyttäisiin turhalta työltä, joka on monimutkaista ja aikaa vievää, ja myös välttyttäisiin siltä, että tarvitsisi turhaan pitkäksi aikaa rahoja sijoittaa valtion huostaan. Näin pienyritykset välttyisivät tarpeettomilta likviditeettiongelmilta.

Herra puhemies! Sen vuoksi ehdotankin nyt hyväksyttäväksi lausuman, joka kuuluu seuraavasti: "Eduskunta edellyttää hallituksen pikaisesti selvittävän mahdollisuudet siirtyä liikevaihtoveron palautusmenettelystä järjestelmään, jossa pienyritykset saatettaisiin liikevaihtoverosta vapaaksi liiketoiminnan tiettyyn vuositulon saakka. Tämä vuositulon raja voisi olla 150 000 markkaa."

Ed. P e k k a r i n e n : Herra puhemies! Tarjoitus ei ollut tulla enää korokkeelle tämän asian tiimoilta, mutta ed. Seppäsen puheenvuoron johdosta ihan muutama sana ehkä vielä on paikallaan. Ed. Seppäsen arveli, että keskustan kanta tässä asiassa nyt on siitä syystä toisenlainen, että me olemme nyt oppositiossa, ja että jos nyt hallituksessa oltaisiin, oltaisiin toista mieltä tästä asiasta. Ed. Seppänen, vaikka teillä onkin siellä paljon puuhaa, toivoisin teidän kuulevan, kun muistutan, että edellisen hallituksen aikana silloinen hallitus käynnisti sen prosessin, jota tämä hallitus nyt jatkaa: huojen-nuspalautusmäärän korottamisen asteittain. Keskusta oli mukana. Keskustalainen valtiovarainministeri oli tekemässä niitä esityksiä, jotka hallitus eduskuntaan toi. Se siitä puolesta asiaa.

Nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys on pieni parannus huojen-nuspalautukseen. Tässä mielessä hallitus ansaitsee jopa pienen, vaatimattoman tunnustuksen ja kiitoksen. Mutta, herra puhemies, ponsiesityksessä, jonka sekä allekirjoittanut että ed. Hautala ovat jättäneet ja josta myös SKDL toisessa käsittelyssä jätti valmiin hyvän lakipykälän, lähdetään siitä, että koko järjestelmä pitäisi muuttaa toiseksi. Pienten yritysten vapauttaminen liikevaihtoverosta huojen-nuspalautusjärjestelmän kautta merkitsee käytännössä sitä, että yritykset joutuvat normaaliin tapaan edelleenkin perimään liikevaihtoveroa ja tilittämään sen valtiolle. Sekä SKDL:n aikanaan esittämässä 8 §:ssä että nais-sä ponsiesityksissä lähdetään siitä, että pienet yritykset vapautettaisiin kokonaan liikevaihtoverobyrokratiasta, joka on niitä todella rankasti rasittava byrokratia.

Asiasta jätetyt lausumat ovat aika pitkälti samansuuntaisia, kuitenkin sillä erotuksella, että meidän lausumassamme lähdetään täsmälleen siitä menettelystä, jota asiaa valmistellut toimikunta muutama kuukausi sitten julkisuuteen ehdotti. Toimikunta ehdotti, että liikevaihtoveron alainen liikevaihto tiettyyn määrään saakka vapautettaisiin kokonaan liikevaihtoverobyrokratian piiristä. Toimikunta muistaakseni esitti 50 000 markkaa, mutta me olemme ponnessamme nyt esittäneet 100 000 markkaa eli vapaa osa määräytyisi meidän pontemme mukaan liikevaihtoverollisesta tuloksesta eikä koko liikevaihdosta. Ymmärrän, että ed. Sauli Hautalan ja meidän ponsiesitystemme ero on siinä, että ed. Hautalan mukaan tietyn liikevaihdon mukainen yritystoiminta voitaisiin vapauttaa kokonaan liikevaihtoverosta ja meidän lausumas-

samme lähdetään siitä, että kun liikevaihtoveron alainen liikevaihto on alle 100 000 mk, sellaiset yritykset voitaisiin vapauttaa kokonaan liikevaihtoverosta.

Asia saattaa tuntua vähän monimutkaiselta, mutta sitä voisi suomentaa ehkä sillä tavalla, että nythän saattaa olla yrityksiä, joiden liikevaihto on esimerkiksi 2 milj. mk ja silti kuitenkin liikevaihtoveron alainen myynti saattaa jäädä muutamaksi sadaksituhanneksi markaksi. Sen takia verottomuuden sitominen yrityksen kokonaisliikevaihtoon on vähän huonompi asia. Tässä asiassa kannatan ministeri Puolanteen asettaman toimikunnan ehdotusta, joka lähti siitä, että asetetaan markkamääräinen raja, joka olisi kokonaan liikevaihtoverosta vapaa.

Herra puhemies! Näillä sanoilla ehdotan, että perusteluissa lausuttaisiin siihen tapaan kuin edustajille jaetussa, nimelläni kulkevassa lausumaehdotuksessa on ilmaistu.

Haluan vielä alleviivata, että esitys on hyvin pitkälle linjassa SKDL:n aiemmin esittämän 8 §:n luonnoksen kanssa.

Ed. S a s i : Herra puhemies! Olen pahoillani, että tulen häiritsemään tänne oppositiopuolueiden keskinäistä riitelyä, mutta haluan hallituksen esityksen osalta kiinnittää huomiota kahteen seikkaan.

Toinen asia koskee sitä, mistä täällä on aika paljon tähän mennessä jo keskusteltu, nimittäin palautusjärjestelmän muuttamista siten, että yritykset tiettyyn liikevaihtoon asti vapautettaisiin kokonaisuudessaan liikevaihtoverosta. Tätä asiaa on tutkittu, ja voidaan todeta, että tämä järjestelmä olisi varmasti tarkoituksenmukainen. Tämähän on professori Tikan johdolla toimivan liikevaihtoverotuksen kehittämistä pohtivan työryhmän asialistalla, ja on toivottavaa, että tämäntyyppiseen ratkaisuun päästään. Tänä päivänä tilanne on se, että meillä on noin 100 000 liikevaihtoverovelvollista ja nyt tämän vapautuksen korotuksen jälkeen noin 20 000 liikevaihtoverovelvollista tulee saamaan palautusta. Tämä määrä alkaa olla siinä määrin suuri, että palautusjärjestelmä ei ole sen hallinnollisten rasitteiden vuoksi mielekäs vaan todellakin tulisi pyrkiä jo vuoden kuluttua siihen, että tiettyyn liikevaihtoon määrään asti yritys on liikevaihtoverosta vapaa.

Herra puhemies! Haluan kiinnittää myös toiseen asiaan huomiota. Nimittäin hallituksen esityksessä täsmennetään viivästysseuraamuksia siten, että liikevaihtoveron laiminlyönnistä seu-

raa myös viivästysseuraamuksia 26 ja 31 päivän välillä laiminlyöntikuukautena. Mikäli hallituksen esitystä ei olisi hyväksytty, olisi syntynyt aukko, jossa tosiasiaa liikevaihtovero olisi täytynyt maksaa vasta 31 päivänä eikä 25 päivänä kutakin kuuta.

Kuitenkin haluan kiinnittää huomiota siihen, että viivästysseuraamukset liikevaihtoverojärjestelmässä, joskin myös muualla, ovat tänä päivänä täysin kohtuuttomat. Mikäli verovelvollinen laiminlyö liikevaihtoveron suorittamisen, laiminlyönnin seurauksena verovelvollinen joutuu maksamaan veronlisäystä, joka on vähintään 12 % vuodessa. Tämän lisäksi hän joutuu maksamaan myös jäämämaksua, joka on 12 % vuodessa eli prosentti kultakin kuukaudesta. Tämä on yhteensä 24 %. Ensimmäisten kuuden kuukauden ajalta verovelvollinen joutuu maksamaan vielä jäämämaksua, joka on vähintään 6 % vuodessa. Kaiken kaikkiaan vuotuinen korkona laskettuna verovelvollinen joutuu maksamaan viivästysseuraamuksia 30 % vuotuista korkoa ensimmäisten kuuden kuukauden ajalta.

Jos vielä sattuu sillä tavalla, että liikevaihtovero maksetaan muuna kuin kuukauden viimeisenä päivänä, suhteellisesti ottaen veroseuraamus on vieläkin suurempi. Eräänä esimerkkinä voidaan ottaa se, että jos verovelvollinen maksaa liikevaihtoveron vasta kuukauden viimeisenä päivänä eikä 25 päivänä, tässä tapauksessa näiltä viideltä päivältä hänelle kertyy laiminlyönnistä kaiken kaikkiaan seurauksena 144 %:n vuotuinen korko. Tätä voitaisiin pitää käsitykseni mukaan lähes koronkiskontaan verrattavana. Ei edes tämä riitä liikevaihtoverojärjestelmässä, vaan kaiken tämän lisäksi, mikäli liikevaihtoverovelvollinen laiminlyö veron maksamisen useampaan otteeseen, siinä tapauksessa liikevaihtoveroa voidaan korottaa vielä 30 %:lla, eli kaiken kaikkiaan pahimmassa tapauksessa voi tulla 60 %:n seuraamus laiminlyönnistä. Tätä käsitykseni mukaan voitaisiin pitää lähinnä jo konfiskatorisena seurauksena.

Käsitykseni mukaan tulee pyrkiä siihen, että verovelvollinen maksaa verovelkansa, mutta mikäli mennään näin pitkälle ulottuviin seuraamuksiin, helposti käy siten, että sinä päivänä, kun verovelvollinen ei kykene velkojaan maksamaan, jäämaseuraamukset ovat niin suuria, että verovelvollisen sen jälkeen ei enää kannata edes yrittääkään maksaa verojaan vaan valmistautua suunnittelemaan kannattavaa konkursia.

Haluan myös tässä yhteydessä ottaa rikoslain kokonaisuudistuksen esille. Sen ensimmäisessä vaiheessa esitetään myös liikevaihtoveroseurauksen laiminlyönnistä kriminalisointia, eli jos verovelvollinen laiminlyö liikevaihtoveron suorittamisen, hän joutuisi rangaistavaksi teostaan. Kun kyseessä on velan maksu jollekin velalliselle, käsitykseni mukaan on aika kohtuutonta se, että jonkin velan maksamisen laiminlyönnistä voitaisiin henkilöä rangaista.

Herra puhemies! Käsitykseni mukaan olisi vihdoin aika ryhtyä ponteviin toimenpiteisiin, että selvitetäisiin se kokonaisuus, mihin veron laiminlyönti voi johtaa, ja koko viidakon siivoaminen siten, että se muodostaisi tarkoituksenmukaisen järjestelmän eikä käsitykseni mukaan sellaista kohtuutonta järjestelmää, johon nyt kaikkine seuraamuksineen joudutaan.

Ed. Fred: Herra puhemies! Kannatan ed. Sauli Hautalan perustelulausumaehdotusta.

Ed. U. Leppänen: Herra puhemies! Tähän suhteellisen teknilliseen, mutta mielenkiintoiseen keskusteluun voisin jonkin verran osallistua. Ed. Sasi tällä kertaa puhui hämmästyttävästi asiaa. Normaalisti hän ei paljon asiaa puhu, mutta tällä kertaa kiitos ed. Sasille. Mutta sen sijaan täällä ainakin edustaja vasemmalta meni täysin kuoppaan tässä asiassa. Mitä ed. Pekkariseen ja ed. Hautalaan tulee, luultavasti he eivät nyt oikein ymmärrä nykyistä liikevaihtoverojärjestelmää, vaikka poliittisesti he tietysti tässä asiassa ovat oikeassa ja ilmeisesti idean ymmärtävät, mutta eivät tätä järjestelmää itsessään.

Edellisen hallituksen aikana päästiin jonkin verran eteenpäin siinä, että tällaisesta pienimuotoisesta toiminnasta ei tarvitse maksaa liikevaihtoveroa, vaan se raha hoidetaan takaisin huojennuspalautuksella ja huojennuspalautuksena liikevaihtoverojärjestelmämme luonteen vuoksi: aina pitää seuraavan portaan saada vähentää toiselta ostetusta tavarasta ostohinta, jotta seuraava porras myös saa käyttäjä ostovähennyksen hyväkseen. Jos liikevaihtoverojärjestelmässä pienyrittäjä ei ole mukana, hän ei voi oikeastaan myydä tuotetta toiselle nykyisessä liikevaihtoverojärjestelmässä, koska tämä ei saa vastaavasti sitä vähentää. Tämän vuoksi tässä järjestelmässä on tämä tehty huojennuspalautuksena, ja se voi edelleenkin sellaisena sinänsä toimia, mutta on tietysti syytä liikevaihtoverojärjestelmän kokonaisuudistuksen yhtey-

dessä tämänkin käydä kunnolla läpi, koska järjestelmä on hyvin byrokraattinen ja monimutkainen.

Joka tapauksessa tämän liikevaihtoverojärjestelmän puitteissa olennaista on se, kuinka suuri on huojennuspalautus. Se on nyt noussut siten, että edellisen hallituksen aikana aloitimme nostamalla sen 300 markasta, ja se on nyt 3 000 mk. Se nousi siis kymmenkertaiseksi. Nyt se nousee kaksikymmenkertaiseksi. Tässä on siis päästy eteenpäin. Totean vain edellisen hallituksen osalta sen, että kepu ei silloin ollut tästä erikoisemmin kiinnostunut. Valtiovarainministeri Pekkala yleensä vastusti aina näitä esityksiä. Kun veroministerinä toimi Pekka Venamo, hänen avullaan pääsimme eteenpäin tässä asiassa, saimme tämän huojennuspalautuksen nousemaan. Totta kai tietenkin kepu ja sosialidemokraatit budjettiriihessä aina sitten lopulta tähän suostuivat. Nyt tässä siis jatketaan.

Viitaten ed. Sasiin totean, että kun liikevaihtoverojärjestelmää kokonaisuutena uudistetaan, silloin tietysti täytyy todellinen muutos saada. Näistä ponsista totean sen, että esimerkiksi ed. Pekkarisen ponsi ei oikeastaan tarkoita mitään. Se on vain periaatteellinen jonkinlainen ymmärtämys asialle, koska esimerkiksi jos jollakin on 100 000 markan liikevaihto, tämän 6 000 markan puitteissa hän voi saada kokonaan maksamansa veron pois; riippuu tilanteesta. (Ed. Pekkarinen: Ei missään tapauksessa!) Jos on 100 000 markan liikevaihto, ostot 80 000 mk, niin kuin jossakin tapauksessa voi olla, silloin liikevaihtoveron alainen tulo on 20 000 mk, siitä vero 3 200 mk, ja hän saa koko summan pois. Jopa 150 000 markan tulosta voi saada koko summan pois.

Ed. Pekkarinen pyörittää päätään, mutta ei mahda mitään, jos hän ei tiedä liikevaihtoverojärjestelmän perusteita. (Ed. E. Aho: Tietääkö ed. U. Leppänen?) Jossakin tapauksessa tietysti ylittyy 100 000 markan liikevaihdolla tuo 6 000 markan raja. Jos on esimerkiksi 50 000 mk ostojen ja myyntien erotusta, silloinhan vero on 8 000 mk. Silloin palautetaan vain osa siitä rahasta, mutta sen vuoksi tämä ed. Pekkarisen ponsi on hyvin puutteellinen. Mutta ymmärrän sen, että se on tehty poliittisen ymmärtämyksen osoituksena tälle asialle, vaikkakaan ponnassa itsessään ei ole varsinaista asiasisältöä.

Ed. E. Aho: Herra puhemies! Ed. Sasi käytti hyvän puheenvuoron, jossa hän esitti oikeastaan perustelut sille, miksi ed. Pekkarisen

nimellä täällä jaettu ponsiesitys tulisi hyväksyä. Siis on laaja tuki sille ajatukselle, että huojennuspalautusjärjestelmästä tulisi siirtyä järjestelmään, jossa verolliselle liikevaihdolle säädettäisiin alaraja. Sitähän tämä ed. Pekkarisen nimellä jaettu esitys käytännössä tarkoittaa. Ymmärrän niin, että myös hallituspuolueiden riveissä on hyvin paljon tukea tällaiselle ajatukselle. Haluamme, että myös eduskunta tällaista muutosta nyt kiirehtisi.

Tästä syystä ehdotankin, että eduskunta lausuisi perustelujen yhteydessä seuraavaa:

”Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin pienyritysten liikevaihtoverokohtelun yksinkertaistamiseksi ja pienimpien yritysten jättämiseksi kokonaan liikevaihtoverotuksen ulkopuolelle.

Tavoitteeksi tulisi tällöin asettaa se, että itsensä työllistävän pienyrityksen keskimääräinen nykyinen verollinen liikevaihto säädettäisiin verottomaksi. Verottoman liikevaihdon rajan tulisi alkuvaiheessa olla vähintään 100 000 markkaa.”

Mitä tulee ed. U. Leppäsen täällä käyttämään puheenvuoroon, niin jos hän tarkasti tämän ponsiesityksen lukee, hänen väitteensä kyllä sen perusteella osoittautuvat vääriksi. Tämä on kirjoitettu niin, että siitä tarkoitus hyvin selvästi käy ilmi.

Mitä tulee SKDL:n kantaan, näen kyllä, että tämä on täysin yhdensuuntainen, samansuuntainen sen mielipiteen kanssa, jota SKDL tämän asian aikaisemman käsittelyn vaiheissa on esittänyt, ja ihmettelenkin jos meillä tässä asiassa on jokin ristiriita. Luulen, että se ristiriita on tällä kerralla meidän ja ed. Seppäsen välillä.

Herra puhemies! Teen tämän mukaisen ponsiesityksen.

Ed. Pekkarinen: Herra puhemies! Kannatan ed. E. Ahon tekemää ehdotusta. Samalla herra puhemies, totean että ed. U. Leppäsen oppitunti monessa suhteessa oli ihan valaiseva. Mutta kyllä hän siinä suhteesta ymmärsi väärin joko tahallisesti tai tahattomasti tämän 100 000 markan rajan, että siinä selvästi puhutaan veronalaisesta liikevaihdosta. Ja nimenomaan se raja tässä esitetään 100 000 markaksi. Ed. U. Leppänen ei voi millään tavalla väittää, että hallituksen esitys tässä mielessä olisi parempi kuin tämä ponsiesityksemme tavoite.

Ed. U. Leppänen: Herra puhemies! Jos ed. Pekkarinen yrittää kertoa meille, että liike-

vaihto-käsite tarkoittaisikin liikevaihtoverossa myynnin ja ostojen erotusta, niin silloin minä kyllä joudun toteamaan, että liikevaihto on sentään sekä lainsäädännössä että liike-elämässä hyvin vakiintunut käsite, joka on eri käsite kuin ed. Pekkarisella.

Mutta minä ymmärrän, että ed. Pekkarisella tietenkin on tässä asiassa hyvä tahto. Ja politiikassa tietysti tahto ratkaisee loppujen lopuksi silloin, kun on kysymys vain vaatimattomasta perustelulausumasta. Jos taas olisi lakiteksti, silloin tietysti joutuisimme oikaisemaan ed. Pekkarista vähän paremmin.

Ed. Pekkarinen: Herra puhemies! En jatka ed. U. Leppäsen kanssa, joka tuntee nämä asiat todella hyvin, sen enempää. Minä vain totean, että ensimmäisessä kappaleessa on sanottu tähän tapaan: ”Liikevaihtoverokohtainen yksinkertaisuus ja pienimpien yritysten jättäminen kokonaan liikevaihtoverotuksen ulkopuolelle” — anteeksi vielä jatkan hetken — ”tavoitteeksi tulisi tällöin asettaa se, että itsensä työllistävän pienyrityksen keskimääräinen nykyinen verollinen liikevaihto”, ja tämä on asiantuntijan lausunnosta suoraan, ed. U. Leppäsen, tänne otettu. Siinä mielessä olen kyllä nyt syyllistynyt toisten, kylläkin asiantuntijojen, muotoilun hyväksi käyttöön.

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Ettei voida sanoa, että eduskunnassa käytävillä keskusteluilla ei ole mitään merkitystä, haluan huomauttaa keskustapuolueen edustajille, että kyllä te olette meidän ryhmän saaneet vakuuttuneeksi siitä, että pienyrityksiä pitää tällä tavalla suosia. Ja minusta tuntuu, että vaikka me olemme hallituksen esityksen puolella tässä kolmannessa käsittelyssä, niin teidän esityksenne tulee saamaan meidän ryhmältämme tukea tässä ponsilausumaaänestyksessä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Hautala ed. Fredin kannattamana ehdottanut, että perusteluissa lausuttaisiin: ”Eduskunta edellyttää hallituksen pikaisesti selvittävän mahdollisuudet siirtyä liikevaihtoveron palautusmenettelystä järjestelmään, jossa pienyrityksiä saatettaisiin liikevaihtoverosta vapaaksi liiketoiminnan tiettyyn vuosituloon saakka. Tämä vuositulon raja voisi olla 150 000 markkaa.”

Ed. E. Aho on ed. Pekkarisen kannattamana ehdottanut, että perusteluissa lausuttaisiin:

”Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin pienyritysten liikevaihtoverokohtelun yksinkertaistamiseksi ja pienimpien yritysten jättämiseksi kokonaan liikevaihtoverotuksen ulkopuolelle.

Tavoitteeksi tulisi tällöin asettaa se, että itsensä työllistävän pienyrityttäjän keskimääräinen nykyinen verollinen liikevaihto säädettäisiin verottomaksi. Verottoman liikevaihdon rajan tulisi alkuvaiheessa olla vähintään 100 000 markkaa.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekevänsä päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Nyt on äänestettävä perusteluja koskevista ehdotuksista. Ed. Hautalan ja ed. E. Ahon ehdotukset ovat vastakkaisia, joten ehdotan, että ensin äänestetään niiden välillä ja lopuksi voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Hautalan ja ed. E. Ahon ehdotusten välillä.

Ed. Hautalan ehdotus ”jaa”, ed. E. Ahon ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 56 jaa- ja 67 ei-ääntä, 39 tyhjää; poissa 37. (Koneään. 1)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. E. Ahon ehdotuksen.

2) Äänestys ed. E. Ahon ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ed. E. Ahon ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 100 jaa- ja 60 ei-ääntä; poissa 39. (Koneään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

Uusi hallituksen esitys

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluva marraskuun 11 päivästä on eduskunnalle saapunut hallituksen esitys n:o 212, joka nyt on edustajille jaettu.

2) Ehdotukset laiksi eräitä tuotannollisia investointeja koskevista poikkeuksista liikevaihtoverolakiin annetun lain 4 §:n muuttamisesta ja laiksi energiainvestointien liikevaihtoverovähennyksistä annetun lain 2 ja 4 §:n muuttamisesta

Yllämainitut lakiehdotukset sisältävät hallituksen esitys n:o 116 sekä lakialoitteet n:ot 65 ja 85, joita on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 65 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 145, esitellään kolmanteen käsittelyyn sekä ainoaan käsittelyyn samassa yhteydessä käsitellyt toivomusaloitteet n:ot 75, 104, 132, 159 ja 193/1987 vp. sekä n:o 88.

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista.

Koska toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset koskevat osittain lisättyä veroa, joka on tarkoitettu kannettavaksi yhtä vuotta pitemmältä ajalta, ovat lakiehdotukset valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 1 momentin mukaan tulleet hyväksytyiksi, jos niitä kolmannessa käsittelyssä on kannattanut vähintään 2/3 annetuista äänistä. Muussa tapauksessa lakiehdotukset ovat rauenneet ja asia on palautettava valtiovarainvaliokuntaan mainitun pykälän 2 momentissa säädetyssä tarkoituksessa.

Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Laine: Herra puhemies! Hallituksen esitys on jatkoa sille lakiehdotukselle, jonka eduskunta hyväksyi jo vuodesta 1977 toteutettavaksi ensimmäisen kerran koskien elvytyspolitiikan nimissä teollisuusyrityksille myönnettäviä helpotuksia.

Alunperin oli tarkoitus laissa suorittaa tilapäinen ratkaisu eli tämä liikevaihtoverolain muutos. Sittenkin, myöhemmin tehdyillä muutoksilla tämä tilapäiseksi tarkoitettu elvytyshelpotusten muoto ratkaistiin pysyvästi. Se merkitsi teollisuusyrityksille vuosittain noin 1—2 miljardin markan suuruista verohelpotusta. Vuosina 1977—87 yritykset saivat tätä tukea yhteensä noin 15 miljardia markkaa vuoden 1987 rahassa laskettuna.

Lokakuun 1982 devalvaatiopaketin yhteydessä tätä yritystuen muotoa laajennettiin voimakkaasti. Sen määrä nousi vuonna 1983 kaksinkertaiseksi vuoteen 1982 verrattuna. Investoinnit teollisuusrakennuksiin vapautettiin pysyvästi kokonaan liikevaihtoverosta ja kone- ja laiteinvestointien liikevaihtoverohuojennus nostettiin 33 %:sta 80 %:iin ja muutettiin pysyväksi. Nyt ollaan tätä lukua jälleen korottamassa.

Perusteluna tälle tukimuodolle on esitetty työllisyyden parantumista siitä huolimatta, että tämä tukimuoto jo sellaisenaankin on omiaan kiihdyttämään kone- ja laiteinvestointeja ja rationalisointitoimenpiteitä ja siten edistämään rakenteellista työttömyyttä. Suotuisien työllisyysvaikutusten on väitetty syntyvän sen johdosta, että tuki edistää teollisuusyritysten kansainvälistä kilpailukykyä ja sitä kautta elvyttäisi tuotantoa ja työllisyyttä. Todellisuudessa työttömien määrä on kuluneiden 10 vuoden aikana kaksinkertaistunut.

Vuonna 1976 työttömiä oli alle 100 000. Nyt, jos käytetään vanhaa laskentatapaa, työttömien määrä on jopa yli 200 000. Teollisuudessa, jonka työpaikkakehitystä erityisesti tämän tukimuodon oli määrä edistää, palkansaajien lukumäärä väheni vuosina 1977—1986 noin 47 000. Samaan aikaan julkisella sektorilla palkansaajien lukumäärä lisääntyi lähes 130 000. Tämä lisäys olisi voinut olla suurempikin, jos suurpää-

omalle suunnattujen elvytyshelpotusten sijasta hallitukset olisivat keskittyneet julkisten palvelujen kehittämiseen tarvetta vastaavasti.

Kilpailukyky politiikalla ja siihen liittyneillä teollisuusinvestointien liikevaihtoverohuojennuksilla pyrittiin tukemaan Suomen viennin lisääntymistä ennen muuta länsimarkkinoille. Etlan selvityksen mukaan vienti työllisti vuosina 1977—84 keskimäärin noin 70 000 henkeä enemmän kuin sitä edeltäneinä vuosina 1970—76 keskimäärin. Tästä lisäyksestä lähes 50 000 eli peräti 70 % johtui viennistä Neuvostoliittoon eikä siis siitä viennistä, jonka edistämiseen kilpailukyky politiikka ensisijaisesti oli tähdätyt.

Elvytyshelpotusten väitettiin tekevän myös devalvaatiot kokonaan tarpeettomiksi Suomessa. Tämäkään ei toteutunut, sillä Suomen markka on devalvoitu elvytyspolitiikan vuosina, siis vuodesta 1977 lähtien kaikkiaan viisi kertaa. Elvytyshelpotusten päälle vientipääoma on siis myös saanut devalvaatiohyödyn.

Edellä esitetystä voitaisiin siis tehdä se johtopäätös, että elvytyshelpotukset ovat olleet julkisten varojen väärinkäyttöä. Ne eivät ole toteuttaneet niille julkisesti asetettuja tavoitteita, vaan vastakkaisia lopputuloksia. Teollisuusinvestointien liikevaihtoverohuojennusten todellinen tavoite onkin ollut käyttää niitä menettelytapana, jolla Suomessa siirrytään asteittain lähemmäs täydellistä arvonlisäverojärjestelmää.

Elvytyshelpotukset ovat kokonaisuudessaan aiheuttaneet julkiselle sektorille huomattavia rahoitusvajauksia ja vaikeuksia, ja nämä vajaukset on jouduttu täyttämään tavallisten kansalaisten verotusta kiristämällä viime vuosina. Ne ovat olleet myös merkittävä sysäys niin sanotun löysän rahan ilmaantumiseen markkinoille ja kasinotalouden vakiintumiseen Suomessa. Investointien liikevaihtoverohuojennukset ovat myös osaltaan alentaneet investointien tuottovaatimusta ja siten edistäneet pääomien käytön tehottomuutta. Ne ovat edistäneet mahdollisuuksia virheinvestointeihin.

Useilla tahoilla on perustellusti esitetty eräilaisten robottiverojen käyttöönottoa. Niiden avulla olisi mahdollista saada rakennemuutos nykyistä hallitummaksi ja robottiveroista saatava tuotto olisi julkiselle sektorille tarpeen liian nopeasta rakennemuutoksesta aiheutuvien vaurioiden korvaamiseksi ja muun muassa lisääntyvien aikuiskoulutustehtävien hoitamiseksi. Teollisuusinvestointien liikevaihtovero on luonteeltaan juuri tällainen robottivero. Sen pien-

täminen ja suunnitelmat sen poistamiseksi kokonaan ovatkin selvässä ristiriidassa tieteellisen kehityksen ja rakennemuutoksen nykyisen vaiheen asettamien vaatimusten kanssa. Demokraattisen vaihtoehdon eduskuntaryhmä on omassa lakialoitteessaan ehdottanut investointien liikevaihtoverohuojennusten poistamista, siis koko tämän lain kumoamista, minkä avulla valtion verotuloja voitaisiin lisätä ehkä noin kolmisen miljardia markkaa ensi vuonna. Kun hallituksen esitys tarkoittaa liikevaihtoverohelpotusten laajentamista teollisuuden laite- ja koneinvestointien ynnä muun osalta, niin hallitus siis pyrkii päinvastaiseen tulokseen ja, kuten edellä viittasin, myös täydelliseen arvonsäverojärjestelmään.

Herra puhemies! Kun olemme hallituksen esityksestä ja tavoitteesta toista mieltä, ehdotan hallituksen esitykseen sisältyvät molemmat lakiehdotukset hylättäväksi.

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Niin kuin aikaisemmin oli jo puhetta, tässä on käsitelty toivomusaloitteita toisen käsittelyn yhteydessä. Siihen liittyen ehdotan, että tässä yhteydessä hyväksyttäisiin ed. Kärhän toivomusaloite n:o 132 vuoden 1987 valtiopäiviltä, ed. Laxin toivomusaloite n:o 88 ja ed. Puolanteen ym. toivomusaloite n:o 193 vuoden 1987 valtiopäiviltä, jonka on allekirjoittanut yhteensä 51 kokoomuksen kansanedustajaa.

Näissä kaikissa toivomusaloitteissa käsitellään saman suuntaisia asioita, joita meidän ryhmämme on esittänyt elinkeinoverotulolain muutoksen yhteydessä. Olemme muun muassa ehdottaneet vapaita poistoja sellaisille investoinneille, jotka voidaan tulkita ympäristöystävällisiksi investoinneiksi, ja tulemme palamaan näihin samoihin asioihin vielä elinkeinotuloverolain käsittelyn yhteydessä, mutta kun tässä on hallituspuolueiden kansanedustajien samansuuntaisia toivomusaloitteita kuin meidän lakialoitteemme, niin toivoisimme, että ne voitaisiin tässä yhteydessä hyväksyä.

Ed. Hautala: Herra puhemies! Hallitus siis esittää kone- ja laiteinvestointien liikevaihtoverokohtelun helpottamista. Tässä yhteydessä on myös noussut esille kysymys ympäristönsuojeluinvestointien liikevaihtoverokohtelusta. On ilmeistä, että tässä salissa lähes laidasta laitaan ollaan sitä mieltä, että nyt olisi korkea aika vapauttaa ympäristönsuojeluinvestoinnit koko-

naan liikevaihtoverosta. Maamme luonnontilan jatkuvasta pahenemisesta ovat hälyttävinä merkkeinä vesien ja maan happamoituminen, neulaskato havupuissa ja niin edelleen. Nämä osoittavat, että nyt olisi käynnistettävä voimakas ympäristönsuojelutyö.

Huomattava määrä ympäristönsuojeluinvestointeja on odottamassa toteutustaan. On arvioitu näiden määräksi 2 mrd. mk. Nyt on vain pysähtyneisyys sen vuoksi, että teollisuus ja elinkeinoelämä odottavat liikevaihtoveron poistamista. Näistä ja monista muista syistä, herra puhemies, ehdotankin nyt perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa:

”Eduskunta edellyttää hallituksen pikaisesti selvittävän mahdollisuudet ympäristönsuojeluinvestointien vapauttamiseksi liikevaihtoverosta, jotta tehokkaasti nopeutettaisiin näiden tärkeiden investointien käynnistymistä ympäristön jatkuvan saastumisen estämiseksi.”

Ed. Fred: Herra puhemies! Kannatan ed. Sauli Hautalan tekemää perustelulausumaehdotusta.

Ed. Löyttyjärvi: Herra puhemies! Kannatan ed. Laineen ehdotusta molempien lakiehdotusten hylkäämisestä sekä ed. Seppäsen ehdotusta eräiden toivomusaloitteiden hyväksymisestä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Laine ed. Löyttyjärven kannattamana ehdottanut, että toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset hylättäisiin.

Ed. Seppänen ed. Löyttyjärven kannattamana on ehdottanut, että toivomusaloitteet n:ot 132 ja 193/1987 vp. sekä 88 hyväksyttäisiin.

Ed. Hautala ed. Fredin kannattamana on ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: ”Eduskunta edellyttää hallituksen pikaisesti selvittävän mahdollisuudet ympäristönsuojeluinvestointien vapauttamiseksi liikevaihtoverosta, jotta tehokkaasti nopeutettaisiin näiden tärkeiden investointien käynnistymistä ympäristön jatkuvan saastumisen estämiseksi.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Ensin on äänestettävä toisessa käsittelyssä päätettyjen lakiehdotusten hyväk-

symisestä tai hylkäämisestä. Lakiehdotuksista voitaneen päättää samalla kerralla.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotukset, äänestää ”jaa”; joka ei niitä hyväksy, äänestää ”ei”. Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä on jaa-äänä, on lakiehdotukset hyväksytty, mutta muuten ne ovat rauenneet.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, Ahonen, Aittoniemi, Ajo, Ala-Harja, Ala-Kapee, Alaranta, Alho, Almgren, Anttila, Antvuori, Backman, Dromberg, Fred, Gustafsson, Hautala, Heikkinen, Hietala, Hokkanen, Holvitie, Hurskainen-Leppänen, Huuhtanen, Häkämies, Hämäläinen, Ikkala, Ikonen, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Jansson, Joenpalo, Jokiniemi, Jouppila, Juhantalo, Jurva, Järvenpää, Jääskeläinen, Kalliomäki, Kaanniemi, Karkinen, Kauppinen, Kekkonen, Kietäväinen, Kohijoki, Koistinen, Kokko, Korkea-Aho, Kortessalmi, Kuuskoski-Vikatmaa, Kärhä, Kääriäinen, Lahti-Nuuttila, M. Lahtinen, Laitinen, Lamminen, Lapiolahti, Laurila, Lax, Lehtosaari, U. Leppänen, Liikanen, Lindroos, Linnainmaa, Luttinen, Maijala, Malm, Mattila, Melin, Miettinen, Myller, Mäki-Hakola, Mäkipää, Mönkäre, Mörttinen, Nieminen, Niinistö, Nordman, Nyman, Ollila, Paasilinna, Paasio, Paavilainen, Paloheimo, Peltari, Perho, Pesola, Pesälä, Piipari, Pohjanoksa, Pohjola, Pokka, Puisto, Puska, Pystynen, Rajamäki, Ranta, Rantanen, Rauramo, Rehn, Renko, Renlund, Riihijärvi, Rinne, J. Roos, T. Roos, Rusanen, Röntynen, Saapunki, Saari, Saارينen, Saastamoinen, Salolainen Sarapää, Sasi, Savela, Savolainen, Siitonen, Sillanpää, Skinnari, Sorsa, Taina, Taxell, Tenhiälä, Tiuri, Turunen, Tykkyläinen, Tähkämaa, Törnqvist, Urpilainen, Valli, Valo, Varpasuo, Vastamäki, Wasz-Höckert, Westerlund, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virolainen, Vistbacka, Vuoristo, Vähänäkki, Väistö ja Zyskiewicz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Andersson, Apukka, Astala, Helle, Jokinen, Laaksonen, P. Lahtinen, Laine, Löyt-

tyjärvi, Seppänen, Stenius-Kaukonen, Säilynoja, Tennilä, Wahlström ja Vähäkangas.

”Tyhjää” äänestävät edustajat Pulliainen ja Soininvaara.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aaltonen, Björklund, Björkstrand, Bärlund, Donner, Elo, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hemäki-Olander, Hilpelä, Järvisalo-Kanerva, Jätteenmäki, Kanerva, Kemppainen, Knuuttila, P. Leppänen, Louekoski, Louvo, Metsämäki, Moilanen, Mäkelä, Männistö, Nyby, Paakkinen, Pekkarinen, Pietikäinen, Puhakka, Puolanne, Ryyänen, Siuruainen, Suominen, Särkijärvi, Uitto, Uosukainen, Vennamo, Väyrynen ja Väänänen.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 143 jaa- ja 16 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 38. (Koneään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotukset.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekevänsä päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Tämän jälkeen on päätettävä perusteluja ja toivomusaloitteita koskevista ehdotuksista.

Ed. Hautalan perustelulausumaehdotus ja ed. Seppäsen ehdotus toivomusaloitteen n:o 193/1987 vp. hyväksymisestä ovat vastakkaisia, joten ensin äänestetään niiden välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan. Muista ed. Seppäsen ehdotukseen sisältyvistä toivomusaloitteista äänestetään erikseen mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

1) Äänestys ed. Hautalan ehdotuksen ja toivomusaloitteen n:o 193/1987 vp. hyväksymistä tarkoittavan ed. Seppäsen ehdotuksen välillä.

Ed. Hautalan ehdotus ”jaa”, ed. Seppäsen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 93 jaa- ja 32 ei-ääntä, 35 tyhjää; poissa 39. (Koneään. 4)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Hautalan ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Hautalan ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Mietintö "jaa", ed. Hautalan ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 103 jaa- ja 56 ei-ääntä; poissa 40. (Koneään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Seppäsen ehdotuksesta, joka tarkoittaa toivomusaloitteen n:o 132/1987 vp. hyväksymistä.

Joka yhtyy valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteen hylkäämisestä, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on toivomusaloite hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 93 jaa- ja 56 ei-ääntä; poissa 50. (Koneään. 6)

Eduskunta on yhtynyt valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteen hylkäämisestä.

Äänestys ed. Seppäsen ehdotuksesta, joka tarkoittaa toivomusaloitteen n:o 88 hyväksymistä.

Joka yhtyy valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteen hylkäämisestä, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on toivomusaloite hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 98 jaa- ja 57 ei-ääntä; poissa 44. (Koneään. 7)

Eduskunta on yhtynyt valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteen hylkäämisestä.

Eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden n:ot 75, 104 ja 159/1987 vp. hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain 2 ja 5 §:n muuttamisesta

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 164, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 66 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 146, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi valtion suhdannerahastosta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 107, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 68 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 148, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus laiksi Oulangan kansallispuiston laajentamisesta

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 180, jota on valmistelevasti käsitelty laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 13 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 149, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Kortesalmi: Herra puhemies! Kolmannessa käsittelyssä on hallituksen esitys laiksi Kuusamossa sijaitsevan Oulangan kansallispuiston laajentamiseksi. Totean heti alkuun, että kansallispuiston perustaminen aikanaan Kuusamoon on ollut hyvin merkittävä luonnonsuojelutapahtuma. Kun kansallispuistoa on nyt laajennettu liittämällä siihen aikaisemmin Kuusamon yhteismetsän omistama Kitkanniemen luonnontieteellisesti erittäin arvokas alue, voimme olla hyvin tyytyväisiä valtakuntamme luonnonsuojelun kannalta lakiehdotukseen.

Herra puhemies! Kuitenkin huolta aiheuttaa nyt laajentuvan Oulangan kansallispuiston asiassa lähinaapuristossa Neuvostoliiton puolella sijaitsevan Paanajärven kohtalo. Paanajärvihän kuuluu samaan vesistöalueeseen, Koutajoen vesistöön, kuin Oulankajoki ja siihen laskeva Kitkajoki. Tiedämme, että Neuvostoliittoon kuuluva Paanajärvi on uhanalainen siinä mielessä, että sinne ollaan aikeissa rakentaa pumppuvoimala, joka suuresti järkyttäisi paitsi Paanajärven itsensä myös laajalti Kuusamon puolen luontoa, ympäristöä. Kuusamon Oulangan kansallispuistohan sijaitsee puolenkymmenen kilometrin päässä Paanajärven länsipäästä. Mikäli Paanajärven pumppuvoimalahanke toteutuisi, se johtaisi luontoa suuresti mullistavaan vedenpinnan jatkuvaan vuorokausivaihteluun. Luonnontutkijoiden yksimielisen kannan mukaan tästä aiheutuisi vakavaa vaaraa myös Kuusamon puoleiselle Oulangan kansallispuistolle ja myös sitä laajemmallekin vesistöalueelle Kuusamossa, Kuusamon puolen alueen kasvillisuudelle, pienilmastolle, kalastolle, maisemalle ja jopa matkailuelinkeinolle. Tästä syystä Kuusamossa ja muualla Suomessa valvetuneet asiantuntijat ja kansalaiset ovat nousseet voimakkaasti vastustamaan tällaista luontoa järkyttävää hanketta. Tiedämme myös, että Neuvostoliitossa luonnontutkijat ovat tällä samalla kannalla.

Nyt olisi, herra puhemies, aihetta erityisesti paneutua tähän huolestuttavaan Paanajärven pumppuvoimalahankkeeseen. Tiedän, että Imatran Voima Suomessa on kiinnostunut yhteistyöstä Neuvostoliiton energiaministeriön kanssa tässä pumppuvoimalahankkeessa. Tämän vuoden aikana on tietävästi joitakin selvi-

tyksiä tehty. Omasta puolestani olen jo aikaisemmin, kun täällä on ollut neuvostoliittolainen parlamenttivaltuuskunta vierailulla, vedonnut tähän parlamenttivaltuuskuntaan, että kauneustaan kuulu Paanajärvi, joka on siis vanhaa entistä Kuusamoa, voitaisiin suojella.

Tämä Paanajärvihän on vuonomainen noin 23 kilometriä pitkä ja leveydeltään noin kilometrin levyinen. Aikanaan Paanajärven kuullessa Suomeen se oli hyvin kuuluisa matkailunähtävyys, jossa monet tunnetut taiteilijamme tekivät töitään kuuluisimpana Akseli Gallen-Kallelle ja kreivi Louis Sparre. Monet muut kulttuurimatkailijat kävivät täällä. Paanajärvestä ympäristöineen muodostui eräs Suomen kulttuurihistoriaan voimakkaasti liittyvä karelianismin symboli ja eräs kalevalaisuuden kiinne-kohta. Olisi siis todella perin aiheellista ryhtyä tekemään voimaperäistä työtä Paanajärven puolustamiseksi ja samalla Oulangan kansallispuiston turvaamiseksi.

Tästä syystä, herra puhemies, olen jättänyt hallituspuolueiden eduskuntaryhmien yhteiselle ryhmäpuheenjohtajien kokoukselle ehdotukseksi tähän asiaan liittyväksi perustelulausumaksi. Tämä perustelulausumani kuuluu seuraavasti: ”Koska Kuusamon Oulangan kansallispuistoon välittömästi rajoittuva Neuvosto-Karjalan Paanajärven pumppuvoimalahankkeen toteuttaminen ja siitä aiheutuva luontoa suuresti mullistava vedenpinnan jatkuva vuorokausivaihtelu koituisi luonnontutkijoiden yksimielisen kannan mukaan vakavaksi vaaraksi Kuusamon puoleiselle Oulangan kansallispuistolle ja sitä laajemmallekin vesistöalueelle Kuusamossa, alueen kasvillisuudelle, pienilmastolle, kalastolle, maisemalle ja matkailuelinkeinolle ja kun myös Neuvostoliitossa pumppuvoimalahanketta vastustetaan, eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy Neuvostoliiton viranomaisten kanssa yhteistyöhön, jotta Paanajärvi pumppuvoimalahankkeen sijasta säilytettäisiin edelleen luonnontilaisena ja alue otettaisiin ympäristöystävälliseen yhteistyökäyttöön, koska ajatuksia laajan kansallispuiston ja matkailualueen perustamisesta on esitetty sekä Neuvostoliitossa että Suomessa.”

Herra puhemies! Viittaisin siihen, että aikaisemmin on jo Neuvostoliiton taholtakin ehdotettu, että tätä aluetta käytettäisiin matkailutarcoitukseen ja luonnonsuojelutarkoitukseen. Aikoinaan noin toistakymmentä vuotta sitten puhuttiin erään neuvostoliittolaisen professorin ehdottamasta ns. aurinkoreitistä, joka kytkisi

luonnonkauniin Paanajärven matkailuyhteistyökäyttöön. Tällaista ajatusta mielestäni pitäisi nyt Suomessakin voimakkaasti edistää, että siis Oulangan kansallispuisto siihen nyt lailla liitettävän Kitkanniemen kanssa yhdessä muodostaisi Neuvostoliiton Paanajärven kanssa laajan yhteisen eräänlaisen ystävyyspuiston, jonka puiston turvin siis voitaisiin luontoa suojella, eläimistöä, kasvillisuutta säilyttää ja luontomatkailua nimenomaan edistää.

Herra puhemies! SMP:n eduskuntaryhmä on ollut tämän perustelulausumaehdotukseni kannalla. Mutta valitettavasti, kun ryhmämme puheenjohtaja Heikki Riihijärvi pyysi tälle lausumalle toisten hallituspuolueiden eduskuntaryhmien puheenjohtajilta kannatusta, tämä kannatus evättiin vedoten siihen, että tämä asia oli muka tullut liian myöhäisessä vaiheessa esille. Tämä ei ymmärtääkseni ole kuitenkaan asian todellinen syy. Ilmeisesti on nyt puuttunut riittävää tahtoa hallituspuolueitten johdossa tämän asian edistämiseksi. Olen kuitenkin, herra puhemies, halunnut tämän kantani näin tuoda eduskunnan pöytäkirjoihin ja myös kansanedustajien tietoon. Vaikka toiset hallituspuolueet eivät siis hyväksyneet tätä perustelulausumaehdotusta, niin omalta osaltani olen siis saatanut tämän tällä foorumilla, paitsi eduskunnan pöytäkirjaan, myös toivottavasti laajempaan tietoisuuteen. Tulen jatkamaan omaa työtäni Paanajärven ja Oulangan kansallispuiston pelastamiseksi. Minun mielestäni valtiovallan eli Suomen hallituksen tulisi nyt tässä asiassa tehostaa toimintaansa.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ed. Kortesalmi puhui varsin viisaita äskeisessä puheenvuorossa. On vahinko, että häneltä puuttui siviilirohkeutta tuoda tuo perustelulausumaehdotuksena tänne. Siihen olisi tullut ehdottomasti kannatusta meidän taholtamme. Aivan samalla tavalla kuin ed. Kortesalmi on tehnyt kirjallisia kysymyksiä tästä aiheesta asianomaisen ministerin vastattavaksi, niin olemme mekin tehneet ja saaneet samanlaisia vastauksia, jotka eivät kerro oikeastaan yhtään mitään. Tämän takia olisi syytä kehitellä täällä varsinainen Paanajärvi-liike sen tavoitteen saavuttamiseksi, jonka ed. Kortesalmi etevästi äsken esitti.

Ed. Saapunki: Herra puhemies! Läusun tyytyväisyyteni siitä, että Kitkanniemi-asia nyt vihdoin menee uomiinsa ja Kitkanniemen alue liitetään Oulangan kansallispuistoon. Olen ky-

seisen kunnan, josta tässä on puhuttu, valtuuston puheenjohtaja ja ilmeisesti ainoa tässä salissa oleva Paanajärvellä kävijä. Tänä kesänä olen käynyt Paanajärvellä ja myös moneen otteeseen Karjalassa näistä asioista puhumassa Kuusamon valtuuskunnan kanssa, ja myös ministeritasolle olemme olleet yhteydessä ja lausuneet näistä samoista asioista huolestuen.

Uskomme, että kaikkein paras foorumi on suorat yhteydet Karjalan ministerineuvostoon ja siellä olevaan tiedeakatemiaan. Nyt onkin aloitteestamme ja vaatimuksestamme perustettu 3 + 3 tutkijaryhmä, siis Neuvostoliiton ja Suomen puolelta, joka parhaillaan selvittää asiaa. Paanajärvellä on 60 hengen tutkijaryhmä ollut koko kesän, ja olemme esittäneet ystävyyspuistoa jo aikoja sitten, mutta olemme esittäneet muualla kuin täällä eduskunnan salissa elikkä suoraan neuvostoliittolaisille. Minun mielestäni on paras keino Suomen hallituksen ja Neuvostoliiton välillä keskustella tästä asiasta, mutta huomioiden myös sen, että jo 40-luvulta saakka tuon alueen on omistanut Neuvostoliitto. Rähisemällä täällä sitä ei auta mikään, vaan yrittämällä asiallisesti keskustella näiden neuvostoliittolaisten kanssa näistä asioista uskon pääsevämme parhaaseen tulokseen. Näin ainakin Kuusamossa pyrimme siihen.

Ed. Kortesalmi: Herra puhemies! En tiedä, ymmärsinkö ed. Saapungin puheenvuoron ja ajatukset oikein, kun hän puhui rähisemisestä. Minun ymmärtääkseni tästä asiasta ei ole kukaan täällä rähissyt, sen enempää kansanedustaja Kortesalmi kuin kansanedustaja Pulliainenkaan. Pidän valitettavana, jos kansanedustaja Saapunki antaa väärän todistuksen lähimmäisistään.

Ed. Saapunki: Herra puhemies! Tapani mukaan tuo kuusamolainen kielenkäyttö voi olla vähän erityyppistä ja pyydän anteeksi, jos tämä tuli väärin sanottua. Ei kuitenkaan ollut tarkoitus sanoa niin, vaan että oikea kanava löydetäisiin tähän asiaan yhteistyössä neuvostoliittolaisten kanssa. Tuon rähisemis-sanana voin vetää takaisin.

Ed. Kortesalmi: Herra puhemies! Kun oikeasta kanavasta puhutaan, niin Suomen hallitus ja asianomaiset ministeriöt ovat nimenomaan oikea kanava. Olen itse lähestynyt Suomen hallitusta, tehnyt asiasta kirjallisen eduskuntakyselyn, johon ministeri Bärlund on vas-

tannut ja kertonut, että neuvottelut ovat käynnissä vuonna 1988. Tätä laillista Suomen hallituksen kanavaa aion myös tästä edistää tämän asian edistämiseksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotus laiksi Seitsemisen kansallispuiston laajentamisesta

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 181, jota on valmistelevasti käsitelty laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 15 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 151, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ehdotus laiksi vuoden 1951 kalastuslain 83 §:n muuttamisesta

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 174, jota on valmistelevasti käsitelty laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 14 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 150, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Puheenvuoroa ei pyydetä.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ehdotus laiksi Suomenlinnan hoitokunnasta

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 172, jota on valmistelevasti käsitelty sivistysvaliokunnan mietinnössä n:o 19 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 152, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Paloheimo: Arvoisa puhemies! Suomenlinnan nykyinen hallintomalli perustuu vuonna 1976 annettuun asetukseen opetusministeriön alaisesta Suomenlinnan hoitokunnasta, jossa valtion eri hallintoyksiköiden ja Helsingin kaupungin ohella ovat edustettuina myös Suomenlinnan asukkaat, joita on noin 900 henkeä. Asukasedustus oli tuolloin ja on edelleenkin poikkeuksellinen menettely Suomessa hallinnonalalla.

Suomenlinnan hoitokunnassa on kaksi pysyvää jaostoa, toinen varsinaisia restaurointitöitä, toinen hallintoa ja isännöintiä varten. Molempien jaostojen alaisina ovat vastaavat toimistot. Hoitokunnan työskentely tapahtuu juuri näiden jaostojen kautta, joissa molemmissa asukkailla on kaksi edustajaa. Tärkeimmät asiat viedään itse hoitokunnan kokoukseen, johon molemmista jaostoista osallistuu toinen asukasedustaja täysivaltaisena jäsenenä. Asukasedustajat valitaan jaostojen toimikaudeksi saarella pidettävillä salaisilla vaaleilla.

Tämä edustuksellinen lähidemokratia on toiminut erittäin hyvin. Jaostot kokoontuvat keskimäärin kerran kuussa, itse hoitokunta vain harvoin. Asukkaiden edustajat ovat aktiivisia ja kirjoittavat ajankohtaisista asioista Suomenlinnan Sanomiin, tekevät aloitteita, ottavat selvää hankkeiden taustoista ja toimivat yleensä tiedonvälittäjinä asukkaiden ja hallinnon välillä. Suomenlinnassa asuu poikkeuksellisen valistunut ja ympäristötietoista väkeä. Saari koko-

naisuutena on ihanteellinen lähidemokratian harjoittamiseen.

Nyt käsiteltävänä oleva laki Suomenlinnasta näyttää pintapuolisesti tarkastellen vaatimattomalta tekniseltä järjestelyltä. Virasto on perustettava, koska hoitokunnan luonne ja sille kuuluvat tehtävät ovat muuttuneet yhä enemmän vastaamaan normaalin valtion viraston luonnetta ja tehtäviä. Näin sanotaan lakiesityksen perusteluissa. Edelleen puhutaan melko suuresta päätoimisten työntekijöiden lukumäärästä ja hoitokunnan vuosittain käyttämästä rahamäärästä, jossa väitetään tapahtuneen merkittävän muutoksen.

Mitä on muuttunut? Vuonna 1983, viisi vuotta sitten, hoitokunnan palveluksessa oli 65 henkeä, täsmälleen sama määrä kuin nytkin. Tuolloin käytetty rahamäärä 15 milj. mk vuodessa vastaa hyvinkin nykyisin käytettyä 19 milj. markkaa. Edelleen oikeusministeriön kautta tuleva rahoitus vankien käyttämiseen rakennustoissa oli vuonna 1983 10 milj. mk ja ensi vuodeksi on esitetty 12 milj. mk, siis käytännössä vähemmän kuin viisi vuotta sitten.

Esitetyt perustelut muutoksille, jotka edellyttäsivät uutta virasto-organisaatiota, eivät ole tosiasioiden mukaisia. On etsittävä syitä opetusministeriön innokkuudelle muuttaa toimivaa järjestelmää muualta. Ilmeisesti ministeriön virkamiehet ovat kyllästyneet Suomenlinnan asukkaiden aktiivisuuteen. Tarmokkaat asukkaat ovat muutamassa tapauksessa saaneet muutetuksi suunnitelmia ja kaataneet hankkeita, joista byrokratian sisällä on valmiiksi sovittu ja yritetty sitten tavanomaisin keinoin runnata päätöksiin asti. Esitän tästä kaksi esimerkkiä.

Vuoden 1985 keväällä Valmetin Suomenlinnan telakka siirtyi sopimuksen perusteella hoitokunnalle, joka päätti asettaa telakkahallien uutta käyttöä selvittämään erityisen jaoston. Opetusministeriön eräät virkamiehet ehtivät kuitenkin vuokrata koko telakka-alueen erittäin alhaisella hinnalla hämäräperäiselle yritykselle. Asukkaat nousivat julkisesti tätä vastustamaan. Kuinka kävi? Muutaman kuukauden kuluessa telakan vuokrasopimus sanottiin irti maksamattomien vuokrien takia. Vasta tänä syksynä asia on saanut Suomenlinnan kannalta myönteisen ratkaisun. Telakka-altaassa kunnostetaan nyt vanhoja purjealuksia.

Toinen Suomenlinnaa viime vuosina kuohuttanut tapahtuma oli väittely eräiden tyhjien pientalotonttien rakentamisesta. Opetusministeriö halusi antaa tontit opiskelija-asunnoiksi

eräälle rakennuttajalle. Asukasedustajat esittivät, että tonteille rakennettaisiin työsuhteasuntoja Suomenlinnassa toimiville Helsingin kaupungin työntekijöille, päiväkodin ja terveysseman henkilökunnalle, koulun opettajille jne. Asukkaat pitivät omaa esitystään parempana, koska niin saataisiin kaivattuja perheasuntoja ja niihin kouluikäisiä lapsia tukemaan saaren peruskoulun säilymistä nykyisen laajuksena.

Pientalokysymyksen ja väittelyn ollessa kuumimmillaan opetusministeriö asetti työryhmän, jonka tehtäväksi annettiin laatia esitys Suomenlinnan hallinnon muuttamisesta. Työryhmän kolmesta jäsenestä kaksi olivat juuri ne opetusministeriön virkamiehet, hoitokunnan jaoston puheenjohtajat, jotka tiukimmin olivat joutuneet asukkaiden kanssa mielipiteissään vastakkain. Asiasta oli tullut arvovaltakysymys. Asukkaat oli vaiennettava, heidän roolinsa tehtävä näkymättömäksi.

Tästä ilmeisesti esillä olevassa laissa Suomenlinnan virastosta on kysymys. Laissa puhutaan vain virastosta, lain perusteluissa myös virastopäälliköstä. Eduskunnan sivistysvaliokunnalle jaetussa asetusluonnoksessa esitetään, että uuden viraston johtokunnassa olisivat edelleen edustettuina myös Suomenlinnan asukkaat. Johtokunta voi asettaa keskuudestaan jaostoja. Mikä on lopputulos, se lähidemokratian uusi toimintamalli, johon Suomenlinnassa nykyisin toimiva, asukkaiden täysipainoiseen osallistumiseen perustuva käytäntö on tarkoitus vaihtaa ensi vuoden maaliskuun alussa? Näin voisi käydä ja on epäiltävä, että juuri näin tulee käymään, jos lakiesitys hyväksytään. Päätösvalta keskitetään viraston päällikölle. Jaostotyöskentelyn tarve lakkaa ja välttämätöntä ei ole perustaa yhtäkään uutta jaostoa.

Kun päätöksiä tehdään korkealla virkamies-tasolla johtokunnan kokouksia tarvitaan harvoin. Niissä istuvat kaksi asukasedustajaa ovat mukana käytännössä kirjaamassa jo tehtyjä päätöksiä, pari kolme kertaa vuodessa. Nykyinen neljän aktiiviseen asukasedustajaan perustuva järjestelmä korvataan uudella, jossa Suomenlinnan asukkaiden vaikutusmahdollisuus oman asuinalueensa asioihinsa romahdusmaisesti vähenee.

Lakiesityksen perusteluita horjuttaa vielä senkin, että seitsemästä lausunnon antajasta kolme, valtiovarainministeriö, rakennushallitus ja kaupunki, piti viraston perustamista, virastopäällikön uutta virkaa yliorganisointina. Mikäli laki Suomenlinnan hoitokunnasta nyt hyväksy-

tään, merkitsee se pienen, mutta sitäkin merkittävemmän ja arvokkaamman toimivan lähidemokratiakokeilun tukahduttamista, virkabyrokratian tarpeetonta kasvattamista ja kansalaisten vaikutusmahdollisuuksien tietoista vähentämistä. Ajatellen vireillä olevia hankkeita, lähidemokratian laajentamista, Suomenlinna tulisi edelleen säilyttää lähidemokratian koe kenttänä, arvokkaana laboratoriona.

Arvoisa puhemies! Suomenlinna on asukasdemokratian lippulaiva, josta suurempia ratkaisuja tehtäessä voidaan oppia. Älkäämme murskatko tätä elinvoimaista hallintomallia, jossa asukkaat toimivat vireästi mukana. Säilyttääkäämme sen hyvät ja käyttökelpoiset puolet ja korjatkaamme toiminnan puutteet nykyistä järjestelmää kehittämällä.

Ed. Gustafsson (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Paloheimon lievästi sanoen jonkin verran paatoksellisessa puheenvuorossa käsiteltiin opetusministeriön virkamiesten motiiveja tämän lain valmistelussa. Minun asiantuntemukseni ei riitä arvioimaan tätä asiaa, mutta haluan käyttää puheenvuoron sen takia, että hallituksen esitystä sivistysvaliokunnassa varsin perinpohjaisesti käsiteltiin. Valiokunnan mietintöön erityisesti kirjattiin ponsi, jonka mukaan valiokunta pitää tärkeänä, että Suomenlinnan asukkaiden keskuudestaan valitsema asukasedustus säilyy nykyisessä laajuudessaan myös uuden lain nojalla asetettavassa johtokunnassa.

Ymmärrän hyvin ja olen sekä teoreettisesti että käytännössä vihreitten kanssa samaa mieltä, että asukkaiden rooli on tärkeä tämän tyypisessä pienyhteisössä mitä Suomenlinna edustaa. Mutta käsitykseni mukaan tämä asia tuli täysin kunniallisella tavalla käsitellyksi ja myöskin päätökseen valiokuntakäsittelyn yhteydessä.

Ed. Rauramo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Yhdyn pääosiltaan myös siihen, mitä ed. Paloheimo esitti. Myös se oli itselläni mielessä, mitä ed. Gustafsson sanoi, että täytyy todella turvata se, että asukkaiden nykyinen asema tullaan uuden lain mukaan säilyttämään sekä antamaan asukkaille myös mahdollisuus vapaasti valita omat asukasedokkaansa hoito- ja johtokuntaan. Lopuksi korostaisin myös sitä, että Suomenlinna on varsin hyvä alue nimenomaan tällaisen lähidemokratian koe kenttänä.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Niillä perusteilla, jotka ed. Paloheimo äsken toi esille, ehdotan, että tämä lakiehdotus hylättäisiin.

Lisäksi kiinnitän huomiota siihen, että paitsi että on ongelmia ymmärtää opetusministeriön virkamiesten motiiveita, on syytä arvostella heidän menettelytapojaan. Kun tätä hallituksen lakiesitystä on valmisteltu, niin Suomenlinnan Sanomien päätoimittajan Jussi Riku Helanderin mukaan hoitokuntaa ei ole kuultu, lakiehdotusluonnosta ei ole käsitelty lainkaan Suomenlinnan hoitokunnassa, eikä siitä ole myöskään informoitu missään vaiheessa Suomenlinnan asukkaita.

Kun tässä pohdiskellaan sitä, mitä pitäisi tehdä, on kaksi vaihtoehtoa: vaihtaa asukkaita tai opetusministeriön virkamiehiä. Tulen vakuutuneeksi siitä, että ehkä olisi virkamiehiä syytä vaihtaa.

Ed. Andersson: Herra puhemies! Käsitykseni mukaan tätä hallituksen esitystä tulisi vastustaa jo siitäkin syystä, ettei Suomenlinnan asukkaita eikä heidän yhdistyksiään ole kuultu lain valmistelussa. Ilmeisesti koko lain valmistelu on tehty aika salaa. Nyt on myös tullut tietoa suomenlinnalaisilta, jotka vastustavat lakiesitystä sillä perusteella, että he kokevat, että tämä merkitsisi asukasedustusten tukahtumista.

Kun me puhumme täällä paljon siitä, että halutaan kehittää lähidemokratiaa, niin miksi me silloin olisimme mukana tekemässä sellaista lakia, joka tappaisi nyt 12 vuotta hyvin toimineen lähidemokraattisen systeemin Suomenlinnassa? Olen samalla kannalla kuin edustajat Paloheimo ja Pulliainen, että laki tulisi hylätä. Tulemme SKDL:n ryhmässä äänestämään tätä lakia vastaan.

Ed. Gustafsson (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Valiokunnassa olivat kuultavana Suomenlinnan hoitokunnan asukasedustajat, ja nimenomaan sen keskustelun pohjalta tämä asia tuli käsityksemme mukaan huomioituksi sillä tavalla kuin on kohtuullista.

Ehkä tässä yhteydessä on syytä vielä toistaa se toisessa käsittelyssä todettu asia, että nykyinen hoitotyöskentelymalli on ollut luonteeltaan komiteatyypinen. Ainakin minulle jäi sellainen käsitys, että ne tehtävät, jotka Suomenlinnan alueella nyt ja tulevaisuudessa on — kunnostus, restaurointi ja muut työt — ovat jatkuvia; kun jostain kohdasta saadaan työt tehtyä,

niin seuraavasta kohdasta joudutaan taas aloittamaan. Tätä taustaa vasten nämä organisatoriset järjestelyt ovat perusteltuja.

Mutta Suomen kansassa on syvässä sellainen käsitys, että kun tuodaan uusi päällikkö tällaiselle kyläyhteisöalueelle, niin on luonnollista ja ymmärrettävää, että sitä vastustetaan ja ollaan sitä mieltä, että kun tähänkin asti on pärjätty ilman, niin pärjätään vastaisuudessaakin. Tässä tämä kansallinen suomalaisluonne vain näkyy, ei siinä mitään pahaa ole.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Gustafsson oli aivan oikeassa siinä, että tämä järjestelmä on perustunut komiteatyypiselle organisoitumiselle. Olennaista kuitenkin on se, että yleensä yhteyshenkilöt valittavat, että heidän asioitaan ei hoideta, ja vaatimalla vaativat kaikenlaista. Tässä on merkittävää, että kun lähidemokratia toimii, niin yhteisö ei valitakaan vaan haluaa säilyttää sen systeemin. Onhan nyt kummallista, että ulkopuolelta pitää tulla sitä organisoimaan! Olen tällä perusteella aivan tykkänään eri mieltä kuin ed. Gustafsson — vaikka yleensä olenkin hänen kanssaan samaa mieltä.

Ed. Alho: Arvoisa puhemies! Ed. Pulliainen sanoi, että kysymys on pelkästään lähidemokratiasta. Suomenlinnalla on kuitenkin aivan toisenlainenkin merkitys, sen merkitys on myös kulttuurihistoriallinen. Alue on merkittävä myös koko Suomen kannalta. Sen vuoksi ei voi kai pitää pahana sitä, että Suomenlinnan hoitokunnasta säädetään lailla. Tähän asti asiasta on päätetty asetuksella. Näin ollen on tietenkin Suomenlinnan hoitokunnan ja Suomenlinnan kulttuurihistoriallisen arvon mukaisesti se, että asiasta päätetään lailla.

Kun vielä sivistysvaliokunta on omassa mietinnössään todennut, että valiokunta pitää tärkeänä, että Suomenlinnan asukkaiden keskuudessaan valitsema asukasedustus säilyy nykyisessä laajuudessaan nyt lain nojalla asetettavassa johtokunnassa, niin järjestelyä ei varmaankaan voi pitää missään määrin huonona. Ei voi pitää myöskään huonona sitä, että Suomenlinnan asioita hoitaa virastopäällikkö sillä vastuulla ja velvollisuudella, joka viraston hoitamiseen kuuluu.

Jos on herännyt epäilyjä siitä, että tällä lailla halutaan nimenomaisesti heikentää nyt hyvin toimivaa asukasdemokratiaa, mielestäni olisi aiheellisempaa tässä keskustelussa korostaa

sitä, että asukkaiden edustuksen, kun se aikaan tulee nimitettäväksi, valinnan tulee tapahtua edelleenkin samalla tavalla, vaaleilla. Tämä järjestely mielestäni kannattaa turvata, jos halutaan todella vaikuttaa siihen, että asiat Suomenlinnassa sujuvat hyvin ja asukkaiden mielipiteitä kuunnellaan. Ehkä se on hyvä sanoa tässä täysistuntokäsittelyssä kolmannen käsittelyn aikana myös ääneen, kun kuitenkin tätä tarkoitusta varten myös sivistysvaliokunta on lausumansa mietintöön ottanut.

En voi siis pitää huonona sitä asiaa, että Suomenlinnan asemasta päätetään lailla.

Ed. Paloheimo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Alholle huomauttaisin, että hän on varmasti oikeassa puhuessaan siitä, että Suomenlinnalla on merkittävä kulttuurihistoriallinen ja valtakunnallinen arvo. Ilmeisesti siitä syystä hoitokunnassa ovat olleet edustettuina opetusministeriö, puolustusministeriö, valtiovarainministeriö, rakennushallitus, museovirasto, Helsingin kaupunki ja Suomenlinnan asukkaat. Hoitokunnassa, joka tähän asti on Suomenlinnan asioita hoitanut, on näin ollen ollut erittäin monipuolinen ja asiantunteva edustus. Tämä hallintomalli on toiminut erittäin hyvin.

Tässä ei ole kysymys pelkästään Suomenlinnasta. Tässä on kysymys aika laajasta periaatteellisesta asiasta. Kysymys on siitä, haluammeko me yleensä, silloin kun tulee eteen tällainen konkreettinen tapaus kuin tässä on, tukea lähidemokratiaa vai haluammeko tukea keskustajohdettua byrokratiaa. Ed. Alho, tämä on kysymys, johon seuraavassa äänestyksessä vastaataan.

Ed. Alho (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni tämä kysymyksenasettelu on täysin väärä. Ei ole kysymys siitä, että tässä otettaisiin kantaa lähidemokratiaan periaatteellisesti. Kysymys on siitä, että Suomenlinnasta säädetään lailla, turvataan se, että Suomenlinnalla on hoitokunta, että siinä on johtokunta, jossa on kaikki nämä edustukset.

Jos halutaan nimenomaisesti korostaa hoitokunnan ja asetettavan johtokunnan asemaa, niin tässä keskustelussa mielestäni pitää evästää siihen suuntaan, että johtokunnan tulee todella käsitellä kauaskantoisia ratkaisuja ja myös koontua säännöllisesti ja että nimenomaisesti asukkaat, jotka tähän valitaan, valitaan vaaleilla, niin ettei mistään ministeriöstä tai mistään

muualtakaan, esimerkiksi Helsingin kaupungin taholta, osoitettaisi asukasedustusta. Tämä on ihan käytännöllinen asia, ei lainkaan periaatteellinen.

Ed. Gustafsson (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Haavisto, joka edustaa vihreitä, on sivistysvaliokunnan jäsen, ja hän on tämän asian yhteydessä niin kuin muissakin yhteyksissä osallistunut aktiivisesti valiokunnan työskentelyyn. Arvostan ed. Haaviston toimintaa. Asian käsittelyn yhteydessä kuitenkin ed. Haavisto tyytyi valiokunnan kannanottoon, ei asettunut sitä vastustamaan. Pidän vihreiden toimintaa vähän jälkijättöisenä, uudelleen arviointina. Mutta ei tämä keskustelu huonoa ole ollut.

Ed. Soininvaara: Herra puhemies! Voin ryhmän puolesta vastata, että ed. Haavisto otti tämän asian meidän ryhmäkokoukssamme esille ja valitti siitä, että asian käsittely valiokunnassa meni sen verran nopeasti, että siihen liittyvät seikat tulivat tietoon vasta valiokuntakäsittelyn jälkeen, mikä suurelta osin johtuu siitä, että asia on valmisteltu salassa, niin kuin täällä todettiin, ja että ne tahot, joita tämä koskettaa, eivät lainkaan olleet tietoisia, että tällainen laki on tulossa. Sen takia heitä ei osattu pyytää asiantuntijoiksi eivätkä he osanneet myöskään itse tarjoutua.

Pyysin puheenvuoron kuitenkin sen takia, että vaikka ed. Andersson ilmoitti äänestävänsä hylkäämisehdotuksen puolesta, hän ei kuitenkaan ilmoittanut kannattavansa sitä. Minä nyt sitten kannatan ed. Pulliaisen ehdotusta.

Ed. Antvuori: Herra puhemies! Omasta puolestani olisin myös puolustellut vihreiden puheenvuoroa, sillä minulla on se käsitys, että kansanedustajat ylipäättänsä — en tiedä, miten siellä valiokunnassa, mutta muuten — ovat saaneet tästä asiasta taustatietoa kovin vähän. Siinä mielessä, kun meillä kerran tällainen mahdollisuus on, että asia voitaisiin hylätä, niin minusta nyt tässä yhteydessä voi ottaa vielä sen kannan, koska minä ainakin olen myöhemmin tulleen taustatiedon valossa vasta ymmärtänyt, mistä oikein on kysymys.

Ed. Laine: Herra puhemies! Mielestäni ed. Gustafssonin äsken käyttämä puheenvuoro tarvitsisi ainakin sen täydennyksen, että ed. Haavisto käytti tässä salissa joko torstai-iltana

tai perjantaina — en muista kumpana päivänä — puheenvuoron, jossa hän ilmoitti tulleensa toiseen tulokseen ja silloin jo ennakoiti äänestävänsä hallituksen esitystä vastaan. Käytän tämän puheenvuoron vain sen vuoksi, kun ed. Haavisto nyt itse ei ole paikalla ja jos kaikki länän olevat eivät sattumalta ole kuulleet hänen puheenvuoroaan.

Ed. Gustafsson: Herra puhemies! Jotta valiokunnan käsittely tulisi oikeisiin mittasuhteisiin liittyen tähän kiirehtimiseen, niin haluan todeta, että nimenomaan ed. Haaviston pyynnöstä, kun jo oikeastaan oli todettu keskustelu ja käsittely päätetyn, pyysimme vielä lisää asiantuntijoita, joiden kuulemisen jälkeen valiokunnan mietintö on tehty. Sen jälkeen on tehty nämä käytännölliset ja mahdollisesti poliittisetkin uudelleenarviot.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Pulliainen ed. Soininvaaran kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Toinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Ahonen, Aittoniemi, Ajo, Ala-Harja, Alakapee, Alho, Backman, Dromberg, Gustafsson, Hietala, Hokkanen, Hurskainen-Leppänen, Häkämies, Hämäläinen, Ikkala, Jaakonsaari, Jansson, Joenpalo, Jouppila, Jurva, Järvenpää, Jääskeläinen, Kalliomäki, Karkinen, Korkia-Aho, Kortessalmi, Kärhä, Lahti-Nuuttila, M. Lahtinen, Laitinen, Lamminen, Lapio-lahti, Laurila, Lax, U. Leppänen, Liikanen, Lindroos, Linnainmaa, Luttinen, Malm, Melin, Myller, Mäki-Hakola, Mäkipää, Mörttinen, Niinistö, Nordman, Nyman, Ollila, Paasilinna, Paasio, Paavilainen, Perho, Pesola, Piipari, Pohjanoksa, Pohjola, Puisto, Rajamäki, Ran-

ta, Rantanen, Rehn, Renlund, Riihijärvi, Rinne, J. Roos, T. Roos, Rusanen, Saarinen, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Savolainen, Siitonen, Sillanpää, Skinnari, Sorsa, Taina, Taxell, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist, Valli, Valo, Varpasuo, Vastamäki, Wasz-Höckert, Westerlund, Vistbacka, Vuoristo ja Zyskowiec.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, R. Aho, Alaranta, Almgren, Andersson, Anttila, Antvuori, Apukka, Fred, Hautala, Heikkinen, Helle, Huuhtanen, Ikonen, Isohookana-Asunmaa, Jokiniemi, Juhanalo, Kankaanniemi, Kauppinen, Kietäväinen, Kohijoki, Koistinen, Kokko, Kuuskoski-Vikamäe, Laaksonen, P. Lahtinen, Laine, Lehtosaari, Löyttyjärvi, Maijala, Nieminen, Paloheimo, Pokka, Pulliainen, Puska, Rauramo, Renko, Röntynen, Saari, Sarapää, Seppänen, Soinvaara, Stenius-Kaukonen, Säilynoja, Tenhällä, Tennilä, Tähtämä, Wahlström, Vihriälä, Virolainen ja Väistö.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aaltonen, Astala, Björklund, Björkstrand, Bärlund, Donner, Elo, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hetemäki-Olander, Hilpelä, Holvitie, Jokinen, Järvisalo-Kanerva, Jäätteenmäki, Kanerva, Kekkonen, Kemppainen, Knuuttila, Kääriäinen, P. Leppänen, Louekoski, Louvo, Mattila, Metsämäki, Miettinen, Moilanen, Mäkelä, Männistö, Mönkäre, Nyby, Paakkinen, Pekkarinen, Pelttari, Pesälä, Pietikäinen, Puhakka, Puolanne, Pystynen, Rynänen, Saapunki, Siuruainen, Suominen, Särkijärvi, Tiuri, Uitto, Uosukainen, Urpilainen, Vennamo, Viinanen, Viljanen, Vähäkangas, Vähänäkki, Väyrynen ja Väänänen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 92 jaa- ja 51 ei-ääntä; poissa 56. (Koneään. 8)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Ehdotukset laiksi lapsilisälain muuttamisesta

Yllämainitut lakiehdotukset sisältävät hallituksen esitys n:o 177 sekä lakialoitteet n:o 72 ja 99, joita on valmistelevalta käsitelty sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o 23 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 153, esitellään kolmanteen käsittelyyn sekä ainoaan käsittelyyn samassa yhteydessä käsitelty toivomusaloite n:o 860/1987 vp.

Toinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteesta.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Alaranta: Herra puhemies! Tietoisena siitä, että eduskunta on jo kertaalleen lausunut mielipiteensä siitä, ettei lapsilisä pitäisi panna verolle, mutta samalla tietoisena siitä, että lapsilisien verotus tuntuu koko ajan elävän mukana perhepoliittista tukea koskevassa keskustelussa, viittaan sosiaalivaliokunnan mietintöön liitettyyn I vastalauseeseen ja ehdotan perusteluissa lausuttavaksi: ”Eduskunta edellyttää, että lapsilisät säilytetään tulevaisuudessaakin verovapaina.”

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Kannatan ed. Alarannan lausumaehdotusta.

Kun ministeri Liikanen nyt on paikalla, toivoisin, että hän lausuisi painavan sanansa lapsilisien verotuskeskusteluun. Se keskustelu, joka valiokunnassa käytiin, antoi aihetta olettaa, että sosialidemokraatit ovat jälleen pikkuhiljaa luisumassa sille kannalle, että lapsilisät voitaisiin panna verolle. Ed. Skinnari sanoi, että kun eduskunta on kerran asiasta lausuman tehnyt, ei tarvitse seuraavana vuonna tehdä uutta lausumaa, mutta vetoan nimenomaan siihen keskusteluun, joka on lapsilisien verollepanosta jälleen herätetty, ja kuten sanoin myös sosialidemokraattien taholla tuntuu olevan paljon hinkua panna lapsilisät verolle. Todella toivoi-

sin, että ministeri Liikanen nyt esittäisi valtiovarainministerin kannan asiaan.

Valtiovarainministeri Liikanen: Herra puhemies! Piirileikkiin, jota eduskunta on lapsilisien ympärillä käynyt, en aio enää ryhtyä, mutta ed. Alarannalle sanon terveisinä, että voimakkaimmin lapsilisien verollepanoa ovat vaatineet ed. Alarannan vaalipiirissä toimivien kuntien johtajat, luottamushenkilöt ja maakuntaliitot. Terveiset pitäisi suunnata oikeaan osoitteeseen.

Ed. Skinnari: Herra puhemies! Ed. Stenius-Kaukoselle totean ja samalla ed. Alarannalle, että eduskunta vuosi sitten otti kantaa lapsilisien verottomuuteen ja niiden kehittämiseen ja tämä eduskunnan yksimielinen kanta on edelleenkin voimassa.

Ed. Alaranta: Arvoisa puhemies! Vastauksena ministeri Liikasen puheenvuoroon haluan todeta, että olen perillä ja meidän ryhmämme on perillä siitä, että monet kunnallisojohtajat ovat toivomuksia esittäneet. Sosiaalivaliokuntakin on kuunnellut oman kotiseutuni ja alueeni edustajia. Mutta me olemme myös tutustuneet moniin selvityksiin, joita asiasta on tehty, ja olemme todenneet, että edellä mainitut kuntien johtajat eivät ole näihin selvityksiin perehtyneet. Nämä asiantuntijaselvitykset osoittavat, että lapsiperheiden kannalta lapsilisien verollepano on erittäin vahingollinen toimenpide, ja meidän ponsiehdotuksemme perustuu näihin asiantuntijaselvityksiin.

Valtiovarainministeri Liikanen: Herra puhemies! Ed. Alaranta voisi kääntyä omassa vaalipiirissään kuntien luottamushenkilöiden ja kunnanjohtajien puoleen, koska he pitävät kyseistä keskustelua yllä. Ei täällä asiasta kukaan puhu.

Ed. E. Aho: Herra puhemies! Ministeri Liikaselke voin todeta, kun hän on huolissaan siitä, miten Pohjois-Pohjanmaan maakuntaliitto ja kunnat saavat mielipiteensä kuuluville lapsilisäkysymyksessä, että hänen kannattaisi itse keskittyä kuuntelemaan Pohjois-Pohjanmaan kuntien käsityksiä verouudistuksen vaikutuksesta kuntien talouteen, erityisesti lapsivähennysten vaikutuksista ja keinoista, joilla kielteiset seuraukset voitaisiin torjua.

Valtiovarainministeri Liikanen: Herra puhemies! Olen aivan erityisen paljon pannut painoa sille, että olen voinut kuunnella Pohjois-Pohjanmaan maakuntaliiton ja kuntien edustajien näkemyksiä verouudistuksen vaikutuksista kuntien talouteen, ja se oli päinvastainen keskustapuolueen eduskuntaryhmän näkemysten kanssa. Onneksi eduskunnasta näyttää löytyvän enemmistö, joka tukee Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin köyhien kuntien asemaa keskustapuolueen vääräoppisten ja epäoikeudenmukaisten hankkeiden kumoamiseksi.

Ed. E. Aho (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä olen myös yrittänyt perehtyä siihen, mitä Pohjois-Pohjanmaan maakuntaliitolla on sanottavaa, ja ne laskelmat, joita Pohjois-Pohjanmaan maakuntaliitto on esittänyt siitä, minkälaisia vaikutuksia mm. ministeri Liikasen ajamalla verouudistuksella kuntien talouteen on, ovat kovasti erilaisia kuin ne laskelmat, joita valtiovarainministeriöstä ja kunnallistalouden neuvottelukunnasta on tullut. Uskon myös, että pohjoispohjalaiset ovat laskeneet aika hyvin ja oikein.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. E. Aho totesi jo Pohjois-Pohjanmaan maakuntaliiton lähetystöstä sen tosiseikan, että maakuntaliitto on laskenut, mitä verouudistus käytännössä kyseisille kunnille merkitsee, ja tullut siihen tulokseen, että se todella merkitsee leikkauksia näiden kuntien talouksiin. Jos sove-asteikkoja tarkistamalla aiotaan se kompensoida, on Pohjois-Pohjanmaan maakuntaliiton mielestä useiden kuntien kohdalla kompensaaion oltava, ei 2 prosenttiyksikköä vaan 3 tai 4 prosenttiyksikköä. Ministeri Liikasen takana istuu ed. Luttinen ja luulen, että hän on asiasta tai ainakin näistä tiedoista suurin piirtein samaa mieltä — asiasta voi olla eri mieltä.

Ed. Savela (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vastauksena ed. E. Ahon puheenvuoroon: Olen itsekin perehtynyt kyseisiin laskelmiin ja myös Pohjois-Pohjanmaan maakuntaliiton kanssa, ja he itse ovat todenneet, että laskelmat sellaisenaan eivät varmasti ole kuin suuntaa antavia eikä niiden pohjalta voida tehdä sellaisia päätöksiä kuin ed. E. Aho toi esille.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ed. Skinnarin ja ministeri Liikasen kan-

nattaisi tutustua siihen, miten hallitus suhtautuu eduskunnan ponsiin. Se selviää esimerkiksi hallituksen kertomusta vuodelta 1987 lukiessa. Jos vuosi sitten on otettu kanta siihen, että lapsilisiä ei pidä panna verolle, ja jos nyt hallituspuolueet eivät hyväksy täällä esillä olevaa lausumaehdotusta, todennäköinen tulkinta hallituksella tulee olemaan se, että eduskunta ei olekaan enää sitä mieltä, että lapsilisiä ei pitäisi panna verolle. Tämän vuoksi, jos te nyt todella olette sitä mieltä, ministeri Liikanen ja muut hallituspuolueiden edustajat, ainoa tapa varmistaa asia on se, että lausumaehdotus lapsilisien verottomuudesta hyväksytään.

Perustelen asiaa nimenomaan sillä, että tämän vuoden aikana on otettu uudelleen esiin keskustelu lapsilisien verollepanosta. Juuri sen keskustelun vuoksi, johon täälläkin on edellisissä puheenvuoroissa viitattu, on välttämätöntä, että eduskunta nyt selkeästi ottaa kantaa siihen, että lapsilisiä ei panna verolle ja köyhien kuntien ongelmat on hoidettava muilla tavoilla. Se, että lapsivähennykset tehdään kunnallisverosta, ei ole kuntien etujen mukaista, vaan me kannattamme nimenomaan sitä linjaa, että korotetaan lapsilisiä, ja tällä tavalla lapsiperheiden toimeentuloa kaikista oikeudenmukaisimmalla tavalla tuetaan, ja samalla tavalla se on paras tapa kuntienkin kannalta.

Ed. P o k k a : Herra puhemies! Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan maakuntaliitot esittivät jo keväällä valtiovarainministeriölle ja meille eduskuntaryhmien edustajille, että olisi pitänyt korottaa lapsilisiä eikä lapsivähennystä. Tällä kannalla ne ovat olleet, ja me olemme heitä asiassa kuunnelleet. Mutta näinhän ei ole menetelty, ja sen takia olemme sitten joutuneet keskustelemaan verouudistuksen kompensatioista kuntataloudelle.

Ministeri Liikasen puheenvuoron johdosta, kun hän kehotti meitä keskustalaisia kuuntelemaan erityisesti Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin maakuntaliittoja lapsilisien verotusasiassa, haluan huomauttaa, että me olemme kuunnelleet. Kuuntelemme muissakin asioissa jatkossakin, mutta kunnat eivät tähän asti ole Suomen lakien mukaan tehneet lakeja eivätkä lakiesityksiä, vaan päätösvalta on eduskunnassa ja valmisteluvalta normaalisti maan hallituksella ja veroasioissa valtiovarainministeriöllä, joten osoite lapsilisien verotusasiassa on kaiken aikaa ollut aivan oikea.

Ed. S o i n i n v a a r a : Herra puhemies! Jos kysymystä lapsilisien verottamisesta yrittäisi miettiä ihan ilman propagandistisia sävyjä, siinähan on olemassa esitys, että lapsiliset kaksinkertaistetaan ja nämä kaksinkertaistetut lapsiliset sen jälkeen pannaan verolle, mikä on lapsiperheiden kannalta keskimäärin suurin piirtein samanarvoinen asia, mutta se jaa tämän yhteiskunnan lapsiperheille antaman tuen hyvin eri tavalla kuin nykyinen järjestelmä. Sen takia minä ymmärtäisin oikein hyvin, jos täällä sosialidemokraatit ja kokoomus vastustaisivat lapsilisien verottamista. Mutta on hyvin yllättävää se, että nimenomaan SKDL ja deva toisaalta ja sitten maalaisväestöä hyvin runsaasti edustava keskustapuolue toisaalta erityisesti hyötyisivät tästä uudistuksesta. Sen takia minusta asia ei ole ollenkaan niin yksinkertainen kuin täällä esitetään. Mutta tietysti, jos lapsiliset pidetään nykyisellä tasolla ja niitä ryhdytään verottamaan, se on ihan eri asia, mutta ei kai sellaista kukaan ole esittänyt.

Valtiovarainministeri L i i k a n e n : Herra puhemies! Ed. Soininvaaran kysymys sisältyy erään merkittävän vastauksen. Valitettavasti SKDL:n ja devan politiikka on kauhukuvien huomista tulevaisuudesta, ihmisten pelottelua, nykyisyyden puolustamista ylipäättäänkin. Se on puhdasta konservatiivista politiikkaa. Ikävä kyllä se on vasemmalle pesiytynyt.

Ed. R a n t a n e n : Herra puhemies! Kun ed. Stenius-Kaukonen maalasi kauhukuvia lapsilisien verollisuudesta ja hallituksen katalista ai-keista ja kun hallituksen kertomuksesta ilmenee, niin kuin hän kertoi, että lapsilisiä ei olla verolle panemassa, ja kun hallitus ei sitä esitä, on vaikea ymmärtää sitä, mikä niin kauheasti pelottaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelu-ssa on ed. Alaranta ed. Stenius-Kaukonen kannattamana ehdottanut I vastalauseen mukaista perustelulausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä teke-mässään päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättäneeksi.

Toinen varapuhemies: Nyt on ää-nestettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Alarannan ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestykses-sä on annettu 81 jaa- ja 48 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 69. (Koneään. 9)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta yhtyy sosiaalivaliokunnan ehdo-tukseen toivomusaloitteen hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ehdotus laiksi vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista anne-tun lain 22 §:n muuttamisesta

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä halli-tuksen esitys n:o 152, jota on valmistelevasti kä-sitelty sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o 24 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 154, esi-tellään kolmanteen käsittelyyn.

Toinen varapuhemies: Toisessa kä-sittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hy-väksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Kankaanniemi: Herra puhemies! Kolmannessa käsittelyssä on nyt hallituksen esi-tys vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain 22 §:n muuttamisesta. Tämä ehkä vaikuttaa pieneltä asialta, mutta tämä on osa laajempaa muutosta, jonka hallitus on päättänyt toteuttaa tämän vuoden kuluessa siten, että muutokset tulisivat voimaan ensi vuoden alusta.

Hallitus nimittäin budjetin yhteydessä esit-tää, että yksityisten sosiaalipalvelujen tuottajil-le myönnettävät määrärahat suoritettaisiin jat-kossa Raha-automaattiyhdistyksen varoista eli budjetista poistettaisiin kaikki sosiaali- ja terveyspuolen järjestöjen avustusmäärärahat ja siirrettäisiin hoidettavaksi Raha-automaattiyh-distyksen varoista. Tämä on laaja ja periaatteell-inen muutos, josta kyseessä oleva laki on yksi osa. Tämä laki johtuu siitä, että vammaisuuden perusteella myönnettävistä avustuksista on sää-detty laissa, kun taas muut samoista määrära-hoista jaettavat avustukset eivät ole lakisidon-naisia. Siksi lakia pitää muuttaa ja hallitus on esityksen antanut.

Raha-automaattiyhdistys on viime aikoina ollut näkyvällä paikalla lähinnä siinä mielessä, että yhdistyksen johdossa pelataan sitä samaa virkapakettien rulettia, mitä yhteiskunnassa muutenkin hyvin voimakkaasti tänä päivänä pyritetään. Poliittiset virkanimitykset ovat tä-män hallituksen aikana ehkä vielä kärjekkäämpiä kuin menneinä aikoina. Sitä todella kansa ihmettelee tuolla kentällä. No, se on toinen asia.

Nyt hallitus esittää, että Raha-automaattiyh-distykselle lisättäisiin vastuuta monien kansa-laisjärjestöjen ylläpitämien toimintojen rahoi-tuksesta. On tunnettua, että pelihimo kansan keskuudessa on kasvanut. Saatamme jonakin päivänä havaita, että jo eduskunnan aulaankin tuodaan pelivälineitä — tiedä vaikka valtioneu-voston tiloissa jo olisi. Mutta ennen kaikkea pe-lilaitteita on viety kaikkialle, missä kansa, pää-osin vähävarainen kansa, liikkuu. Olisikin halli-tukselta aihetta kysyä, miten hallitus aikoo suh-tautua niihin onnettomiin kansalaisiin, jotka ovat noiden laitteiden joka paikkaan tultua jou-tuneet pelihimon uhriksi ja menettäneet jopa koko omaisuutensa ja joutuneet yhteiskunnan tuen varaan sen tähden, että noita houkuttimia on joka paikkaan tuotu. Se on eräs malli tätä pelimenettelyä, joka tässä maassa on viime vuo-sina saanut kohtuuttomankin suuren ja vailla vastuuntuntoa olevan vallan.

Nyt siis Raha-automaattiyhdistyksen suuren tuoton vuoksi hallitus on säästämässä vero-markkoja ja siirtämässä järjestöjen avustuksia entistä laajemmin Raha-automaattiyhdistyksen varoista tuettavaksi. Viime talvena täällä hy-väksyttiin raittiusjärjestöjen avustusten siirtä-minen Raha-automaattiyhdistykselle ja muita vastaavia toimenpiteitä on jo tehty. Verouudis-tukseen liittyen ollaan lahjoitusten verovähen-

nysoikeus poistamassa. Valitettavasti hallitus on tällaista esittänyt näitten sosiaali- ja terveyspuolen järjestöjen osalta. Tämä vaikeuttaa osaltaan näiden rahan saantia. Jos tämä hallituksen kaavailu toteutuu, nämä järjestöt tarvitsevat entistä enemmän tukea arvokkaalle vapaaehtoistyölleen, jota ne tekevät monilla sosiaali- ja terveystoimen aloilla vaikeuksissa olevien ihmisten auttamiseksi.

Verovähennysoikeuden poistuminen vähentää järjestöjen varojensaantia ja näin tarve muun rahoituksen kehittämiseen lisääntyy. Samalla lisätään jatkuvasti hyvin voimakkaasti järjestöjä, joita Raha-automaattiyhdistyksen pitää tukea. Sen perinteiset, alkuperäiset järjestöt, jotka ovat sen oman rahoituksensa turvaamiseksi perustaneet ja saaneet sille tällaisen erityisaseman, joka Raha-automaattiyhdistyksellä Suomessa on, joutuvat tässä vaaravyöhykkeeseen. Niiden toiminnan rahoitus tätä kautta vaarantuu. Tätä on pidettävä huolenaiheena ja nähtävä, että vaikka siellä varat nyt hyvin kehittyvät, niin jossakin tulee raja. Ja kun tuo raja tulee, niin samalla on vaara, että näiden hyvin toimivien järjestöjen toiminta vaikeutuu.

Kun tätä asiaa sosiaalivaliokunnassa käsiteltiin, eräiden järjestöjen edustajat toivat ilmi pelon, joka järjestöillä on sen suhteen, että Raha-automaattiyhdistys ei riittävästi tunne näiden toimintoja eikä pysty niiden tarpeisiin vastaamaan. Eri järjestöillä on erilaiset pelot, ja suuret järjestöt yleensä pärjäävät paremmin rahan jaossa, pienemmät vaikeammin.

Kynnys ry:n puheenjohtaja Kalle Könkkölä on lähettänyt sosiaalivaliokunnalle kirjeen, jossa hän kantaa juuri tällaisista asioista huolta. Haluan tässä lukea muutaman rivin Kalle Könkkölän kirjeestä. Hän toteaa näin: "En pidä hyvänä, että kaikki vammaisiin liittyvät asiat vähitellen siirtyvät joko kunnille tai Raha-automaattiyhdistykselle. Kunnan osa on selvä, mutta ei aivan viisasta ole poistaa sopeutusvalmennusrahoja sosiaalihallitukselta Raha-automaattiyhdistykseen. Raha-automaattiyhdistys on järjestötoiminnan rahoittaja, mutta sen näkemys ja kokemus mm. sopeutusvalmennuksesta ei varmaankaan ole sosiaalihallituksen tasolla. Sosiaalihallitukselta poistuu mahdollisuus suoraan vaikuttaa kokeilutoimintaan. Jos kaikki järjestöraha tulee Raha-automaattiyhdistyksen kautta, raha tulee myös vain yhdenlaisen kulttuurin kautta. Raha-automaattiyhdistys on suosinut suuria, ja pienillä järjestöillä on vai-

keuksia laajentaa toimintaansa. Puhun kokeemuksesta Kynnys ry:n osalta." Näin toteaa Kalle Könkkölä.

Kun hallitus nyt on valinnut tämän tien, että se siirtää eduskunnan päätösvallasta pois nämä avustukset, se on valitettava menettely. Raha-automaattiyhdistys tekee ehdotuksen näitten rahojen jaosta, ja maan hallitus vahvistaa ehdotuksen. Eduskunnalla ei ole enää tämän jälkeen näihin mitään osaa eikä arpaa. Sen sijaan poliittisesti valittu Raha-automaattiyhdistyksen johto ja maan hallitus, joka nauttii valitettavasti useinkin vain osan eduskunnasta luottamusta, jakelevat tämän jälkeen nämä rahat. En tietysti uskalla etukäteen syyttää, että väärinkäytöksiä tulisi, mutta on tällainen vaikeus, johon Kalle Könkköläkin viittaa, että eräät pienet järjestöt, joilla ei ole arvovaltaista taustajoukkoa, saattavat tässä yhteydessä kärsiä. Pelko on siis aivan aiheellinen. Samalla on pelko siitä aiheellinen, että jatkossa Raha-automaattiyhdistyksen varat todella saattavat alkaa vähentyä.

Herra puhemies! Edellä olevaan viitaten totean, että sosiaalivaliokunnan käsittelyn aikana esitin, että tämä lakiehdotus hylättäisiin, mutta ehdotus ei saanut kannatusta ja raukesi. En tehnyt valiokunnan mietintöön vastalauseita, mutta, herra puhemies, nyt ehdotan, että käsittelyssä oleva lakiehdotus hylättäisiin.

Samalla muistutan siitä, että sitten kun budjetti tulee käsittelyyn eduskuntaan, myös silloin johdonmukaisesti pitäisi hallituksen kaavailema siirto eduskunnassa hylätä.

Ed. Skinnari (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kuten ed. Kankaanniemi toteasi, hän sosiaalivaliokunnassakin teki tällaisen ehdotuksen, mutta siellä kukaan ei häntä kannattanut. Syynä varmaankin oli se, että järjestöjä kuultiin tämän asian yhteydessä, ei ainoastaan Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteisyydistystä YTY:tä, joka edustaa näitä kaikkia järjestöjä, vaan myös eräitä muita kuten Kuulonhuoltoliittoa, MS-yhdistysten liittoa ja Invalidien työtuki ry:tä. Näiden järjestöjen taholta hallituksen esitykselle oltiin myönteisiä. Valiokunta kuitenkin halusi omassa mietinnössään korostaa sitä, että lainmuutosten jälkeenkin siirretyt toiminnot jatkuvat tehokkaina ja että vammaisten palveluun erikoistuneet työntekijät voivat jatkaa toimintaansa. Raha-automaattiyhdistykselle siirrettyjen toimintojen rahoitusta tulee seurata ja ryhtyä tarvittaessa toimen-

piteisiin, jotta voidaan varmistaa järjestöjen toiminta. Myös kunnallisten yritysneuvojen palveluja tulee käyttää hyväksi.

Ongelmakenttä, johon ed. Kankaanniemi täällä viittasi, käytiin valiokuntakäsittelyssä läpi mahdollisimman tarkoin ja tultiin siihen samaan tulokseen, johon hallituskin tämän saman asian yhteydessä oli tullut. Tärkeintähän järjestöille on se, että ne saavat rahaa. Toinen asia on sitten se, tuleeko se suoraan valtion budjetista vai Raha-automaattiyhdistyksestä. Se on sittenkin toisarvoinen asia. Tärkeintä on se, että järjestöjen toiminta voi jatkua ja edelleen kehittyä.

Ed. Rantanen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Toteaisin ed. Kankaanniemen puheenvuoron johdosta sen, että kun Raha-automaattiyhdistys ja sen tuotto ovat jatkuvasti kasvaneet ja sinne voidaan, niin kuin hallitus esittää, vastuuta rahojen jakamisessa järjestöille lisätä, tässä ei ole sen tyyppisiä vaaratekijöitä kuin ed. Kankaanniemi maalasi. Ed. Skinnari kertoi valiokunnan asiantuntijoista, joilla ei myöskään ollut mitään tätä asiaa vastaan. Toivoa vain sopii, että Raha-automaattiyhdistyksen tuotto jatkuu suotuisana eteenkin päin niin kuin se on vuosi vuodelta aina suotuisampana jatkunut.

Mitä tulee siihen, että ed. Kankaanniemi kertoi, että jotkut ovat menettäneet koko omaisuutensa, niin tähän voisi todeta, että joko omaisuus on tavattoman pieni tai sitten pelaamisen mahdollisuudet ovat ympärivuorokautiset jossakinpäin. Tiedän kyllä, että esimerkiksi eläkkeellä olevat ovat innoikkaimpia pelaajia. Se onkin katsottava heille harrastukseksi ja ajanvietteeksi, mutta ei se lähentelekään uhkapelin muotoja. Raha-automaattiyhdistys ei lain mukaan uhkapeliä vielä harrastakaan. Kokonaan eri asia on sitten se kaavailtu ja valmistelussa ilmeisesti oleva hanke, että Suomeen saatisiin pelikasino, mikä sinänsä olisi erinomaisen asia ja edesautettava. Mutta järjestöille tästä ei tule olemaan mitään hankaluuksia, päinvastoin.

Ed. Kankaanniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Skinnarille toetan, että kyllä valitettavasti valiokunnassa oli kuultavina juuri näitä isoja järjestöjä, ja tietysti YTY edustaa myös pienempiä tämän alan järjestöjä, mutta nimenomaan YTY:n edustajan puheenvuoro olikin tältä osin varsin epävarma.

Hänet oli hyvinkin lähetetty kahdenlaisin eväin, tämä tuli ilmi, joskaan heidän tuomionsa ei tälle lakiesitykselle kovin jyrkkä ollut, koska he nimenomaan luottavat siihen, että Raha-automaattiyhdistys tuottaa, niin kuin ed. Rantanen tuntui luottavan.

Mitä tulee pelilulohankkeisiin ja muihin, niin olen sitä mieltä, että tällaisia kaavailuja ei pitäisi edes tuoda esille täällä, koska pienempienkin luolien takia jo julkisuudessa olleiden tietojen mukaan monien vähävaraisten ihmisten, joista pitäisi sosialidemokraattienkin voimakkaasti huolta kantaa, elämä on ajautunut suuriin vaikeuksiin. Tästä on selviä esimerkkejä. Meidän pitää kantaa vastuumme kaikella tavalla ja yksi tapa, jota haluan tässä esitykselläniikin tukea, on se, että rehellisesti verovaroilla tuetaan näitä arvokasta työtä tekeviä kansalaisjärjestöjä niin, että niiden varat ja niiden toimintaedellytykset eivät ole kiinni vuosittain Raha-automaattiyhdistyksen sattumanvaraisesta tuotosta, joka todella viime aikoina on ollut hämmästyttävän suuri, koska niitä välineitä on viety ties vaikka mihin ja jatkuvasti sitä kautta saatu lisää tuottoa köyhältä kansalta.

Ed. Rantanen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Kankaanniemen puheenvuoron johdosta kuitenkin huomauttaisin, mikä minusta tässä on hänen puheenvuoroonsa nähden ydinkysymys, että hänkään ei esittänyt Raha-automaattiyhdistyksen lakkauttamista, vaikka on sitä vastaan.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Kankaanniemelle kertoisin laittomien pelikasinoiden tai peliluolien vaikutuksesta nimenomaan vähävaraisten ihmisten osalta, koska itse olen joutunut muutaman kerran tutkimaan asianomaisia juttuja. Mielestäni on paljon parempi, että on laillisen valvonnan alaisina olevia pelikasinoja kuin pimeässä olevia luolia esimerkiksi täällä pääkaupunkiseudulla.

Ed. Andersson: Herra puhemies! Jotta vammaisjärjestöjen toiminta tulevaisuudessaikin olisi turvattu ja jotta niiden ei olisi pakko elää pelkän toivon varassa, ehdotan, että lain perusteluihin otettaisiin seuraava lausuma:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa vammaisten palvelu- ja tukitoimien rahoitusta ja, jos Raha-automaattiyhdistyksen taloudelliset voimavarat ovat vaarassa ehtyä, hallituksen

on ryhdyttävä toimenpiteisiin, joilla turvataan vammaisuuden perusteella järjestettävien palvelujen rahoitus valtion tulo- menoarvion puitteissa."

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Mielestäni tällainen lausuma, jonka ed. Andersson esitti, on paikallaan, koska jos kansan pelihimo vähentyy ja Raha-automaattiyhdistyksen voimavarat eivät riitä vammaisjärjestöjen palvelujen rahoittamiseen, niin siltä varalta on syytä seurata lain vaikutuksia ja mikäli tarvetta ilmenee, on syytä palata budjettirahoitukseen. Ymmärrän sen huolen, mikä tähän asiaan liittyy, mutta kun tällä hetkellä näyttää siltä, että Raha-automaattiyhdistyksessä on runsaasti rahoja jaettavaksi vammaisjärjestöillekin, olemme olleet valmiit tässä vaiheessa tämän esityksen hyväksymään, mutta sillä varauksella, että tämä lausuma hyväksytään myös.

Kannatan ed. Anderssonin tekemää ehdotusta.

Ed. Soininvaara: Herra puhemies! Kannatan sekä tehtyä hylkäysehdotusta, että ed. Anderssonin lausumaehdotusta.

Haluaisin hylkäysesitystä perustella hieman toisin. Minua ei kauheasti kiinnosta kansan pelihimon kehittyminen enkä tule nyt puhumaan siitäkään, pitäisikö Helsingin arvopaperipörssi siirtää myös Raha-automaattiyhdistyksen valvontaan. Raha-automaattiyhdistykselle tulee paljon rahaa ja sen takia niitä tehtäviä, jotka aikaisemmin on budjettivaroin rahoitettu, siirretään nyt Raha-automaattiyhdistyksen rahoitettaviksi. Tämä voi olla verotusmuotona aivan järkevää: kun yksi veromuoto tuottaa enemmän, niin aletaan sitä sitten myös käyttää enemmän.

Mutta samassa yhteydessä muuttuu päätösvalta näistä rahoista. Se muuttuu asiantuntijamattomampaan suuntaan ja mielivaltaiseen suuntaan, koska Raha-automaattiyhdistyksessä järjestöt voivat harjoittaa toisiaan kohtaan minkälaista mielivaltaa hyvänsä. Samalla niillä ei ole sitä asiantuntemusta, jota esimerkiksi sosiaaliministeriöllä olisi tässä kysymyksessä. Sen takia on aivan tarpeetonta, että samalla, kun rahoitusmuoto siirtyy, päätösvalta siirtyy myös. Päätösvalta näistä rahoista pitäisi pitää sosiaali- ja terveysministeriöllä eikä siirtää sitä Raha-automaattiyhdistyksen mielestäni —

anteeksi nyt vain — hieman arveluttavan päätöksenteon piiriin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Kankaanniemi ed. Soininvaaran kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Andersson on ed. Stenius-Kaukonen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa vammaisten palvelu- ja tukitoimien rahoitusta ja, jos Raha-automaattiyhdistyksen taloudelliset voimavarat ovat vaarassa ehtyä, hallituksen on ryhdyttävä toimenpiteisiin, joilla turvataan vammaisuuden perusteella järjestettävien palvelujen rahoitus valtion tulo- ja menoarvion puitteissa."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Ensin päätetään lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Toinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, R. Aho, Ahonen, Aittoniemi, Ajo, Ala-Harja, Ala-Kapee, Alaranta, Andersson, Anttila, Antvuori, Apukka, Backman, Dromberg, Heikkinen, Helle, Hokkanen, Hurskainen-Leppänen, Huuhtanen, Häkämies, Hämäläinen, Ikkala, Ikonen, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Joenpalo, Jokiniemi, Jouppila, Jurva, Järvenpää, Jääskeläinen, Kalliomäki, Karkinen, Kauppinen, Kekkonen, Kietäväinen, Kohijoki, Koistinen, Kokko, Korkia-Aho, Kortessalmi, Kuuskoski-Vikatmaa, Kärhä, Laaksonen, Lahti-Nuuttila, M. Lahtinen, P. Lahtinen, Laine, Laitinen, Lamminen, Lapiolahti, Lax, Lehtosaari, U. Leppänen, Liikanen, Lindroos, Linnainmaa, Luttinen, Löyttyjärvi, Maijala,

Malm, Mattila, Melin, Miettinen, Myller, Mäki-Hakola, Mäkipää, Mönkäre, Nieminen, Nordman, Nyman, Paasilinna, Paasio, Paa-tilainen, Pekkarinen, Perho, Pesola, Pohjanoksa, Pohjola, Pokka, Puolanne, Rajamäki, Ranta, Rantanen, Rauramo, Renko, Renlund, Riihijärvi, Rinne, T. Roos, Rusanen, Röntynen, Saari, Saarinen, Saastamoinen, Sarapää, Sasi, Savela, Savolainen, Seppänen, Siitonen, Sillanpää, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Säilynoja, Taina, Tenhiälä, Tennilä, Turunen, Tykkyläinen, Tähkämaa, Törnqvist, Urpilainen, Wahlström, Valli, Valo, Varpasuo, Vastamäki, Wasz-Höckert, Westerlund, Vihriälä, Vistbacka, Vuoristo, Väistö, Väyrynen ja Zyskowitz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Almgren, Fred, Hautala, Kankaanniemi, Paloheimo, Pulliainen, Puska ja Soininvaara.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aaltonen, Alho, Astala, Björklund, Björkstrand, Bärlund, Donner, Elo, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hetemäki-Olander, Hietala, Hilpelä, Holvitie, Jaakonsaari, Jokinen, Juhantalo, Järvisalo-Kanerva, Jääteenmäki, Kanerva, Kemppainen, Knuuttila, Kääriäinen, Laurila, P. Leppänen, Louekoski, Louvo, Metsämäki, Moilanen, Mäkelä, Mänistö, Mörttinen, Niinistö, Nyby, Ollila, Paakinen, Pelttari, Pesälä, Pietikäinen, Piipari, Puhakka, Puisto, Pystynen, Rehn, J. Roos, Ryyränen, Saapunki, Salolainen, Siuruainen, Sorsa, Suominen, Särkijärvi, Taxell, Tiuri, Uitto, Uosukainen, Vennamo, Viinanen, Viljanen, Virolainen, Vähäkangas, Vähänäkki ja Väänänen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 126 jaa- ja 8 ei-ääntä; poissa 65. (Koneään. 10)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Lopuksi päätetään perustelulausumaehdotuksesta.

Äänestys ja päätös

Mietintö ”jaa”, ed. Anderssonin ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 82 jaa- ja 49 ei-ääntä; poissa 68. (Koneään. 11)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Ehdotukset laeiksi kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta, vuodelta 1989 suoritettavasta sairausvakuutusmaksusta ja työnantajan lapsilisämaksun perimättä jättämisestä vuodelta 1989.

Yllämainitut lakiehdotukset sisältävät hallituksen esitys n:o 128 ja lakialoite n:o 90, joita on valmistelevalle käsitelty sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o 25 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 155, esitellään kolmanteen käsittelyyn sekä ainoaan käsitte-lyyn samassa yhteydessä käsitelty toivomusaloitteet n:ot 769 ja 775.

Toinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista, joista toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Käynnissä oleva yhteiskuntamme raju rakennemuutos ravistelee erityisesti kehitysalueita. Eduskunnassa onkin useissa yhteyksissä korostettu, että tasapainoinen alueellinen kehitys edellyttää maassamme toimenpiteitä, joilla parannetaan vaikeimpien alueiden työllisyyttä ja työpaikkojen syntyä. Keskeisessä asemassa on pienen ja keski-suuren yritystoiminnan edistäminen.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan mietinnön I vastalauseeseen viitaten ehdotan eduskunnan

hyväksyttäväksi seuraavan perustelulausuman: "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin sosiaaliturvamaksun alueelliseksi porrastamiseksi maan tasapainoisen alueellisen kehityksen edistämiseksi."

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Toisessa käsittelyssä ehdotimme, että työnantajan sosiaaliturvamaksuja olisi porrastettu siten, että ne eivät olisi rasittaneet työvoimavaltaisia ja pieniä yrityksiä nykyisellä tavalla. Koska meidän ehdotuksemme eivät tulleet hyväksytyiksi, ei nyt ole muuta mahdollisuutta kuin hyväksyä tai hylätä hallituksen esitykset.

Sen vuoksi ehdotan, että hallituksen esitykseen sisältyvä kolmas lakiehdotus, laki työnantajan lapsilisämaksusta vuodelta 1989, hylättäisiin.

Koska työnantajilta ei nykyään peritä ollenkaan lapsilisämaksua, tämä merkitsee ensi vuonna noin 4,5 mrd. markan verohelpotusta työnantajille. Me emme pidä oikeana sitä, että tämä verohelpotus kokonaisuutenaan työnantajille annetaan, vaan tässä vaiheessa, kun ei muuta mahdollisuutta ole, esitämme koko hallituksen esityksen hylkäämistä, jolloin voimaan tulisi pysyvä laki, jonka mukaan työnantajan lapsilisämaksu on 2,25 % palkoista. 4,5 mrd. markalla voitaisiin lapsilisiä yli kaksinkertaistaa ja muillakin tavoilla parantaa lapsiperheiden asemaa nyt tässä tilanteessa, jossa paljon on puhuttu siitä, että lapsiperheet tarvitsisivat huomattavaa tukea selvitäkseen kaikista niistä hallituksen huonoista esityksistä, mitä täällä ollaan vielä tänä syksynä käsittelemässä.

Ed. Kankaanniemi: Herra puhemies! Kannatan ed. Väistön tekemää ehdotusta.

Ed. Löyttyjärvi: Herra puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukonen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Löyttyjärven kannattamana ehdottanut, että toisessa käsittelyssä päätetty kolmas lakiehdotus hylättäisiin. Ed. Väistö ed. Kankaanniemen kannattamana on ehdottanut, että I vastalauseessa esitetty lausuma hyväksyttäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetyt ensimmäinen ja toinen lakiehdotus hyväksytään.

Toinen varapuhemies: Nyt on äänestettävä toisessa käsittelyssä päätetyn kolmannen lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Toinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, E. Aho, Ahonen, Aittoniemi, Ajo, Ala-Harja, Ala-Kapee, Alaranta, Almgren, Anttila, Antvuori, Backman, Dromberg, Fred, Hautala, Heikkinen, Hietala, Hurskainen-Leppänen, Huuhtanen, Häkämies, Hämäläinen, Ikkala, Ikonen, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Joenpalo, Jokiniemi, Jouppila, Juhantalo, Jurva, Järvenpää, Jääskeläinen, Kalliomäki, Kankaanniemi, Karkinen, Kauppinen, Kekkonen, Kietäväinen, Kohijoki, Koistinen, Kokko, Korkia-Aho, Kortessalmi, Kuuskoski-Vikatmaa, Kärhä, Lahti-Nuuttila, M. Lahtinen, Laitinen, Lamminen, Lapiolahti, Lax, Lehtosaari, U. Leppänen, Liikanen, Lindroos, Linnainmaa, Luttinen, Maijala, Mattila, Melin, Myller, Mäki-Hakola, Mäkipää, Mönkäre, Mörttinen, Nieminen, Nyman, Paasilinna, Paasio, Paavilainen, Paloheimo, Pekkarinen, Perho, Pesola, Pohjanoksa, Pohjola, Pulliainen, Puolanne, Puska, Rajamäki, Ranta, Rantanen, Rauramo, Rehn, Riihijärvi, Rinne, J. Roos, T. Roos, Rusanen, Röntynen, Saapunki, Saari, Saarinen, Saastamoinen, Sarapää, Sasi, Savela, Savolainen, Siitonen, Silanpää, Skinnari, Soininvaara, Taina, Tenhiälä, Turunen, Tykkyläinen, Tähkämaa, Törnqvist, Uosukainen, Urpilainen, Valli, Valo, Varpasuo, Vastamäki, Wasz-Höckert, Westerlund, Vihriälä, Vistbacka, Vuoristo, Väistö ja Zyskowiec.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Andersson, Apukka, Helle, Laaksonen, P. Lahtinen, Laine, Löyttyjärvi, Seppänen, Stenius-Kaukonen, Säilynoja ja Tennilä.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Alho, Astala, Björklund, Björkstrand, Bärnlund, Donner, Elo, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hetemäki-Olander, Hilpelä, Hokkanen, Holvitie, Jaakonsaari, Jokinen, Järvisalo-Kanerva, Jätteenmäki, Kanerva, Kemppainen, Knuuttila, Kääriäinen, Laurila, P. Leppänen, Louekoski, Louvo, Malm, Metsämäki, Miettinen, Moilanen, Mäkelä, Männistö, Niinistö, Nordman, Nyby, Ollila, Paakkinen, Pelttari, Pesälä, Pietikäinen, Piipari, Pokka, Puhakka, Puisto, Pystynen, Renko, Renlund, Ryyänen, Salolainen, Siuruainen, Sorsa, Suominen, Särkijärvi, Taxell, Tiuri, Uitto, Wahlström, Vennamo, Viinanen, Viljanen, Virolainen, Vähäkangas, Vähänäkki, Väyrynen ja Väänänen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 121 jaa- ja 12 ei-ääntä; poissa 66. (Koneään. 12)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekevänsä päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Nyt päätetään perustelulausumaehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Väistön ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 94 jaa- ja 37 ei-ääntä; poissa 68. (Koneään. 13)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta yhtyy sosiaalivaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Ehdotukset laiksi maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain 1 ja 2 luvun muuttamisesta

Yllämainitut lakiehdotukset sisältävät hallituksen esitys n:o 176 ja lakialoite n:o 74/1987 vp., joita on valmistelevalle käsittely sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o 26 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 156, esitellään kolmannen käsittelyyn sekä ainoaan käsittelyyn samassa yhteydessä käsitellyt toivomusaloitteet n:ot 905 ja 1048/1987 vp. sekä 669, 695 ja 698.

Toinen varapuhemies: Ensin salitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Väistö: Herra puhemies! Käsillä oleva hallituksen esitys parantaa joiltakin osin maatalousyrittäjien lomaetuuksia. Ongelmaksi näyttää kuitenkin muodostuvan toisaalta lomittamisen riittämättömyys ja toisaalta muut sekä vuosiloman, viikkovapaan että sijaisavun pitämistä rajoittavat tekijät. Erityisesti on tullut esille maatalousyrittäjiltä perittävät maksut etenkin käytettäessä sijaisapua äitiysloman aikana.

Tästä syystä, herra puhemies, ehdotan valiokunnan mietintöön liittyvään vastalauseeseen viitaten eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavan perustelulausuman:

"Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin maatalouslomittajien riittävyden turvaamiseksi ja muiden lomituspalvelujen käyttöä rajoittavien esteiden poistamiseksi."

Herra puhemies! Näinä muina esteinä on tullut esille myös se, että vuosiloma on nykyisellään pidettävä enintään neljässä jaksossa. Kun lomittajia ei ole riittävästi, tämä on myös tältä osin tuomassa lisäongelmia.

Ed. Koistinen: Herra puhemies! Kannatan ed. Väistön tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Väistö ed. Koistisen kannattamana ehdottanut vastalauseen mukaista perustelulausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekevänsä päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Nyt on äänestettävä perustelulausumaehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Väistön ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 79 jaa- ja 48 ei-ääntä; poissa 72. (Koneään. 14)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta yhtyy sosiaalivaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Ehdotus laiksi asuntosäästöpalkkiolain 5 §:n muuttamisesta

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 166, jota on valmistelevalta valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 67 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 147, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Kietäväinen: Herra puhemies! Lakiesityksen toisessa käsittelyssä hyväksyttiin tämä lakiesityksen sisältö äänestyksen jälkeen siten, että ainoa korjaus tähän asuntosäästö-palkkiojärjestelmään tulee siinä, että lapsikorotusta korotetaan 300 markalla. Tämä ei ollut keskustan kannan mukainen ratkaisu, ja esitimme merkittävästi korkeampia korotuksia, jotka ovat selvästikin lähempänä sitä asuntopoliittista todellisuutta, josta asuntosäästö-palkkiojärjestelmälakia nyt ollaan uudistamassa. Tilannehan on se, että tämän pienehkö tarkistuksen, korjauksen, jälkeen järjestelmä ei yhäkään toimi, vaan entistä enemmän erityisesti pienituloisimmat ensiasunnon hankkijat jäävät järjestelmän sivuun. Ja kun samaan aikaan ollaan aravajärjestelmää heikentämässä hallituksen toimesta, tulee vähävaraisimpien ja keskituloisten kansalaisten oman asunnon hankkiminen selvästi heikkenemään.

Herra puhemies! Ehdotan, että perusteluissa lausuttaisiin seuraavaa: ”Eduskunta edellyttää hallituksen jatkavan tehostetusti ensiasunnon hankkimisen helpottamista kehittämällä asuntosäästö-palkkiojärjestelmää tavoitteena omarahoitusosuuden alentaminen viiteen prosenttiin sekä laina-aikojen pidentäminen ja asuntosäästö-palkkion ja sen lapsikorotuksen tuntuva korottaminen.”

Herra puhemies! Tämän lisäksi asuntosäästö-palkkiojärjestelmää tulisi korjata niin, että sen piiriin hyväksytyjen asuntojen hintarajoja tarkistettaisiin ylöspäin, niin että käytännössä koko maa tulisi jälleen tämän järjestelmän piiriin. Nykyisinhän erityisesti pääkaupunkiseudulla ei käytännössä kyetä hankkimaan asuntosäästö-palkkiojärjestelmällä asuntoja. Tämä tilanne tulisi myöskin pikaisesti korjata.

Ed. Löyttyjärvi: Herra puhemies! Asuntosäästö-palkkio on usean vuoden ajan ollut lähes ainoa tapa, jolla on ainakin sanottu tultavan vastaan nuorten asunnontarvitsijoiden ongelmissa. Kuitenkin, kuten täällä jo edellä pidetyissä puheenvuoroissakin todettiin, niin asuntosäästö-palkkiojärjestelmä ei nykyisellään toimi. Helsingin seudun osalta, kuten myöskin todettiin, asettavat asuntosäästö-palkkion saamisen rajoitukset esteen tämän lain mukaisen tuen saamiselle asunnon hankintaan.

Äskettäin julkistettiin selvitys, jossa todettiin, että täytyy mennä Hyvinkään—Riihimäen

tasolle pohjoista kohti Helsingin seudulta, ennen kuin asuntosäästöpalkkiolain puiteissa voi tukea oman asunnon hankintaan saada. Asuntosäästöpalkkiolaki tarvitsisi siis todella sellaisia korjauksia, joilla voitaisiin siitä saada toimiva. Kuitenkaan tämä tapa ei varmasti ole edes paras mahdollinen auttaa nuoria asunnontarvitsijoita, vaan huomattavasti parempi tapa, varsinkin jos on kyse omistusasunnoista, olisi kehittää aravajärjestelmää sellaiseksi, että se todella tulisi nuoria asunnontarvitsijoita vastaan.

Nythan aravarahoituksessa on monia ongelmia, mutta ne ovat toki voitettavissa, jos poliittista tahtoa on ja tätä järjestelmää halutaan todella uudistaa. Kuitenkin omistusravien osalta on istuvan hallituksen linja selvästi tätä rahoitusmuotoa vastaan. Pieniä omistusravainaloja on jo vähennetty. Tässä suhteessa on vedottu mm. juuri asuntosäästöpalkkiojärjestelmään, jonka tulisi tulla korvaamaan näitä aravalainoja. Kuten aikaisemmin totesin, tämä ei kuitenkaan onnistu. Tätä kautta ei voida korvata aravajärjestelmää.

Toisaalta eduskuntaan on annettu hallituksen esitys korkotukikäytännöstä, joka myöskin toteutettaisiin aravalainajärjestelmää omistusravien osalta supistaen ja rahoja omistusravista tähän korkotukikäytäntöön siirtäen. Tämä vaihtoehto on kuitenkin erittäin huono monelakin tapaa. Ensinnäkin sen lain mukainen järjestelmä, joka eduskuntaan on tuotu, olisi lainansaajan kannalta hyvin epäedullinen. Huomattavasti aravalainaa epäedullisempaa olisi tämä korkotukilaina. Varmasti tästä syystä ei ehkä sitten käytettäisikään korkotukimahdollisuutta.

Kaiken kaikkiaan tällä tapaa valtion asunto-poliittista tukea muuttamalla kuitenkin romutettaisiin aravajärjestelmä. Mielestäni tämä korkotukilakiesitys on täydessä ristiriidassa myöskin sen tavoitteen kanssa, joka hallituksen budjettiesitykseenkin on kirjattu: Tulee tutkia ja selvittää mahdollisuudet perustaa asuntorahasto, jonka puiteissa voitaisiin rahoittaa asuntoja ja tällä tavalla myöskin laskea asuntoonpääsemisen kynnystä.

Nyt tämä korkotukilainajärjestelmä, jota eduskunnalle on esitetty hyväksyttäväksi, merkitsisi yhteiskunnan kokonaisrahoituksen sijasta rahoituksen siirtämistä pankkien toimesta tahtuvaksi kokonaan yhteiskunnan korkotuelle. Mielestäni tällöin viedään tosiasiaa pohjaa asuntorahaston toteuttamiselta.

Ihmettelen kovin, kuinka sosialidemokraatit,

jotka tätä asuntorahastoa ovat ajaneet, kuten olen ymmärtänyt, nimenomaan siinä tarkoituksessa, että voitaisiin turvata yhteiskunnallinen kokonaisrahoitus, ovat olleet antamassa eduskunnalle esitystä korkotukijärjestelmästä, joka vie täysin toiseen suuntaan. Siis asuntorahoitusta siirretään nimenomaan pankkien kautta tahtuvaksi pankkien ehdoilla.

Nuorisovuoden komitea mm. selvitti nuorten asunnon tarpeisiin liittyviä kysymyksiä ja myöskin nuorten halukkuutta eri asuntopuotojen suhteen. Tämä selvitys osoitti, että nuoret haluaisivat hyvin suurelta osin ensisijaisesti vuokra-asuntoa, asumismuotoa, joka ei välttämättä sitoisi tiettyyn paikkakuntaan eikä tiettyyn työpaikkaan ja jonka puiteissa ei olisi välttämättä kantaa asuntolainojen raskaita kustannuksia. Kuitenkin näitä vuokra-asuntoja on saatavissa, niin kuin me kaikki tiedämme, hyvin niukalti. Nimenomaan jos nuorten asumisoloja halutaan parantaa, tulee panostaa voimakkaasti valtionrahoitukseen vuokra-asuntotuotannossa. Tässä suhteessa budjettiesitykseenkin merkityt tuotantoluvut ovat aivan liian alhaisia.

Toinen muoto, jota nuoret kovin mielellään olisivat kehittämässä, on asunto-osuuskuntajärjestelmä. Eduskunnassa kävi äskettäin hyvin laajapohjainen nuorisolähetystö, jossa oli mukana ylioppilaskuntia, ammattiliitoissa toimivia nuoria jne., jotka esittivät, että eduskunta ja hallitus ryhtyisivät omalta osaltaan selvittämään sellaisten lainsäädännöllisten edellytysten luomista, joka voisi taata toimivan asunto-osuuskuntajärjestelmän nimenomaan nuorten asunnontarvetta helpottamaan. Mielestäni näihin toimenpiteisiin pitäisi välittömästi ryhtyä.

Nuorten asumiskysymyksen ratkaiseminen merkitsee, että yhteiskunta ottaa huomattavasti lujemman otteen asuntopolitiikan ohjailussa, että nimenomaan puututaan niihin ongelmiin, jotka ovat vuokra-asuntojen tarjonnan lisäämisen tiellä ja että kehitetään monipuolisesti eri asumismuotojen tukijärjestelmiä.

Ed. Isohookana - Asunmaa: Herra puhemies! Kannatan ed. Kietäväisen tekemää perustelulausumaehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Kietäväinen ed. Isohookana-Asunmaan kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää hallituk-

sen jatkavan tehostetusti ensiasunnon hankkimisen helpottamista kehittämällä asuntosäästö-palkkiojärjestelmää tavoitteena omarahoitussuuden alentaminen viiteen prosenttiin sekä laina-aikojen pidentäminen ja asuntosäästö-palkkion ja sen lapsikorotuksen tuntuva korottaminen.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Lopuksi on äänestettävä perustelulausumaehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Kietäväisen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 76 jaa- ja 46 ei-ääntä; poissa 77. (Koneään. 15)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

14) Ehdotus laiksi eräiden asuntolainojen koron alentamisen sekä lyhennysten ja korkojen lykkäämisen väliaikaisesta järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Yllämainitun lakiehdotuksen sisältävä hallituksen esitys n:o 182, jota on valmistelevalti käsitelty toisen lakivaliokunnan mietinnössä n:o 14 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 158, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Eduskunnassa on vuosittain säädetty nyt kolmannessa käsittelyssä oleva laki eräiden asuntolainojen

koron alentamisesta sekä lyhennysten ja korkojen väliaikaisesta järjestämisestä annetun lain muuttamisesta. Näin siitä huolimatta, että oppositio tuskin äänestäisi lakia yli valtiopäivien, vaikka hallitus toisi esityksen pidempiaikaiseksi lainsäädännöksi muodossa, joka saisi korjauksen olemassa olevaan olotilaan pidemmällä tähtäimellä.

Vuosittain säädettävän lain tarpeellisuus johtuu siitä, että vuosien ja vuosikymmenien varrella rakennettujen aravavuokratalojen tulot ja menot ovat vahvasti epäsuhteessa toisiinsa nähden. Kohtuullisiksi määrättyjen vuokrien muodossa saatavat tulot hyvät jos riittävät aina hoitokustannusten peittämiseen pääomakustannuksista puhumattakaan. Lainojen lyhennykset ja korot on jätettävä rästiin vuosi vuodelta taloudellisen tilanteen heikentyessä entisestään. Aravavuokratalojen peruskorjaustarve on paikoittain suorastaan huutava ja varojen tarve tähän tarkoitukseen helposti moninkertaistuu peruskorjauksen viivästymisen myötä.

On myöskin merkkejä siitä, että vanhemmasta päästä vuokra-asuntoja alkaa poistua käytöstä kiinteistöjen ajaututtua alun perin heikkotoisoisen rakentamisen ja peruskorjausten laiminlyömisestä johdosta käyttökelvottomaan kuntoon. Kovin pitkää aikaa ei ole, kun saimme olohuoneen telkkarista havaita, miten erään Pohjois-Suomen aravatalon seinät ovat sormin murenneilla. Saattaa siis käydä pahimmassa tapauksessa niin, että aravalainoitettu uustuotannolla pystytään vain korvaamaan käyttökelvottomiksi käyvien vuokra-asuntojen poistuma.

Herra puhemies! Aravavuokratalojen taloudellisten vaikeuksien taustalla ei ole näkemykseni mukaan yksinomaan yleinen kustannusten nousu verrattuna kohtuullisiin pidettäviin asumiskustannuksiin. Vika on järjestelmässä kokonaisuudessaan ja erityisesti siinä, etteivät ihmiset omista sitä, mitä he käyttävät asuntonaan. Mitä ei omisteta ja mistä ei olla enemmälti vastuussa, siitä ei myöskään välitetä eikä huolehdita. Erityisen hyvä esimerkki tästä ovat 70-luvulla rakennetut monet vuokratalot. Pelkkänä rahanpyydyksenä toimivan isännöintiyrityksen edustaja kävi vain kerran tai kaksi paikkakunnalla vuosittain. Muun ajan sai talo olla omissa oloissaan, kunhan lämpöä jotenkin riitti ja vesi virtasi. Kukaan ei välittänyt syntyvistä vaurioista, ja tänä päivänä ollaan siinä, mistä aikaisemmin mainitsin, seinät sormien murenneilla. Yhtään paremmin eivät asiat ole

tänä päivänä. Vaikka talot on rakennettu ehkä paremmin, huolto ja huolenpito ovat suunnilleen samanlaista kuin aikaisemminkin, eivätkä asukkaat omista mitään, mistä olisi halua tai perusteita huolehtia. Uudenmankin aravatalon erottaa heti omistustalosta sen porraskäytävään mennessään, epämääräiset hajut, seinästä revitty sähkökatkaisija ja uuspicassojen työn jäljet seinillä.

Aravavuokratalojen ongelmia tuskin pystytään ratkomaan korkoja alentamalla tai lainojen lyhennyksiä tai korkoja vuodesta toiseen lykkäämällä. Mielestäni ainoa ongelman ratkaisu, niin kuin monen muunkin mielestä, olisi pyrkiä koko aravatuotannon uudelleen järjestylyyn sekä myös olemassa olevan niin sanotun vuokratalotuotannon osalta mahdollisuuksien mukaan tietyn asteiseen omistuspohjaisuuteen. Siitä mihin tunnetaan omistajan oikeutta, siitä myös huolehditaan, niin myös taloudellisten asioiden osalta.

Aravavuokrajärjestelmä on keino ylläpitää kurjalistoa, ja tähän tuntuu olevan yllättävän paljon tarvetta Suomessa ainakin eräillä tahoilla. Joku on sanonut, että tänä päivänäkin aravavuokratuotannossa olisi mahdollisuus asumansa huoneiston lunastamiseen. Se on minulle uutta. Jos näin on, hyvä on, mutta ainakaan sitä asiaa ei ole kovin erinomaisella tavalla markkinoitu eteenpäin tässä maassa.

Nyt eletään kuitenkin tässä ajassa ja hallitus on useaan kertaan luvannut antaa lakiesityksen, jolla aravavuokratalojen ongelmiin saataisiin pitempikaikainen helpotus. Näin on tapahtunut tämän vuoden tulo- ja menoarvion asianomaisen kohdan perusteluissa lausuttuna samoin kuin ensi vuotta koskevassa tulo- ja menoarvioesityksessä momentin 13.01.01 kohdalla. Mitään lakiesitystä ei ole annettu, ellei nyt sitten aivan viime päivinä ole päässyt näin tapahtumaan ohi silmiäni. Näin siitä huolimatta, että eduskunta ja asiaa käsitellyt valiokunta on tähän vuosittain kiinnittänyt huomiota. Näin tapahtui myös viime vuonna, jolloin täällä eduskunnassa samoin kuin sitä ennen valiokunnassa äänestettiin hallituksen toimiin patistavasta ponsilauseumasta tämän saman lain käsittelyn yhteydessä. Myös nyt asiaa käsitellessään toinen lakivaliokunta on sisällyttänyt valiokunnan mietintöön selkeän lausuman hallituksen lupaa lakiesityksen tarpeellisuudesta lausuaan näin: "Valiokunta edellyttääkin, että hallitus välittömästi antaa eduskunnalle tulo- ja me-

noarvioesityksen perusteluissa tarkoitettua lakiesityksen."

Aikaisemman vuoden mukaisesti esitin valiokunnassa, että tuo lausuma olisi laadittu erillisen ponnien muotoon. Ehdotukseni jäi kuitenkin vähemmistöön, ja tähän liittyen olen jättänyt valiokunnan mietintöön asiaa koskevan vastalauseen. Esitykseni on tähän vastalauseeseen kirjattu todennäköisesti mietintötekni-
sistä syistä toivomusponnen muodossa, joten valiokunnan mietinnössä ottama kanta, jonka äsken esitin, on sanallisesti sitä vahvempi. Osin tästä syystä, vaikkakaan ei olisi esitetty sen korjaamiseen ehkä tältä osin sanallisena korjauksena ilman edustajille jaettua erillistä paperia, tulen kuitenkin luopumaan tästä ponsiehdotuksesta, joka oli tarkoitus esittää täällä salissa hyväksyttäväksi tai todennäköisesti voidaan sanoa hylättäväksi lain perustelujen suuntaan. Näen kuitenkin, että hallituksen olisi syytä toimia asiassa valiokunnan edellyttämällä tavalla ja useaan kertaan antamansa lupauksen mukaisesti pitempiaikaisen korjauksen saamiseksi aravavuokratalojen asemaan. Lopullinen ratkaisu ei tietenkään ole tämä, mutta nykyinen kestävätilan tilanne tulisi sen johdosta kuitenkin korjatuksi pitemmällä tähtäimellä.

Lopuksi huomautan, kun luovun ponsiesityksestäni, että siihen eivät ole olleet vaikuttamassa sen paremmin oman ryhmän kuin muidenkaan hallitusryhmien taholta todetut kannanotot, vaan se on oma ratkaisuni.

Ed. Lehtosaari: Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi kiinnitti puheenvuorossaan huomiota erittäin keskeiseen ja tärkeään asiaan eli siihen, missä vaikeuksissa aravavuokrataloissa tällä hetkellä asutaan. Olen pannut ilolla merkille sen taistelun, jolla ed. Aittoniemi on taistellut vähäväkisten puolesta. Siinä on ollut sellaista alkiolaista sävyä, joka on näkynyt hyvin voimakkaasti. Olen kuitenkin pettynyt siitä, että ed. Aittoniemi luopui tuosta hyvästä ponsiesityksestä. Siksi ehdotan, herra puhemies, että eduskunta hyväksyisi tuon ponnien, joka kuuluu seuraavasti:

"että hallitus ensi tilassa antaa eduskunnalle vuotta 1989 koskevan valtion tulo- ja menoarvioesityksen momentin 13.01.01 perustelujen selvitysosassa mainitun lakiesityksen laiksi asuntotuotantolain muuttamisesta ja että tämä lakiesitys sisältää tarpeelliset säännökset pitemmälle aikavälille kohdistetun helpotuksen saamiseksi

taloudellisissa vaikeuksissa oleville aravavuokralaioille.”

Ed. Röntynen: Herra puhemies! Kannatan ed. Lehtosaaren tekemää ehdotusta.

Ed. Säilynoja: Herra puhemies! Kannatan myös ed. Lehtosaaren ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Lehtosaari ed. Röntsen kannattamana ehdottanut, että II vastalauseessa esitetty toivomus hyväksyttäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Lopuksi on päätettävä ed. Lehtosaaren ehdottamasta toivomuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Lehtosaaren ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 68 jaa- ja 42 ei-ääntä; poissa 89. (Koneään. 16)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

15) Ehdotukset lääninoikeuksien muodostamista alueelliseksi hallintotuomioistuimiksi tarkoittaviksi laeiksi

Yllämainitut lakiehdotukset sisältävä hallituksen esitys n:o 65, jota on valmistelevasti käsitelty toisen lakivaliokunnan mietinnössä n:o 12 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 157, esitellään kolmanteen käsitteilyyn.

Toinen varapuhemies: Toisessa käsitellyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

16) Ehdotus valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) mukaisten liikelaitosten lainanottovaltuuksista vuonna 1989

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 69 ja otetaan ensimmäiseen käsitteilyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 106, joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 69.

Puheenvuoroa ei pyydetä.

Lainanottovaltuuksien ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

17) Ehdotus laiksi haja-asutusalueiden vähittäiskaupan rahoitustuesta annetun lain muuttamisesta

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 70 ja otetaan ensimmäiseen käsitteilyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 150, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 70.

Keskustelu:

Ed. Tenhiälä: Herra puhemies! Laki haja-asutusalueiden vähittäiskaupan rahoitustuesta tuli voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1975. Lain tarkoituksena on ollut tukea haja-asutus-

alueiden palveluiden saavutettavuutta kaupan toimipisteiden poistumaa hidastamalla ja palvelutasoa kohottamalla. Nykyinen laki on voimassa ensi vuoden loppuun asti, ja tarkoitus tällä uudella esityksellä on poistaa niitä puutteita, joita on olemassa nykyisessä laissa. Tämän vuoksi tukea, erityisesti myöntämisperusteita, on tarkoitus muuttaa niin, että tuen piiriin tulisivat varsinaisten haja-asutusalueiden lisäksi myös maaseudun pienissä taajamissa toimivat vähittäismyymälät. Tukea voitaisiin myöntää myös myymälän toimintaa välittömästi tukeviin investointeihin.

On laskettu, että päivittäistavaramyymälöitä näillä haja-asutusalueilla on tällä hetkellä noin 2 200 ja myymäläautojen määrä on 370. On arvioitu, että 1990-luvun puolivälissä kauppooja olisi enää noin 900 ja myymäläautoja noin 200. Tuen piirissä tulisi tulevaisuudessa olemaan noin 800 myymälää ja 200 myymäläautoa.

Kauppa- ja teollisuusjaosto on käsitellessään lakiesitystä kiinnittänyt huomiota erityisesti siihen, että vuosittain jaettava markkamäärä tällä hetkellä on 16,7 milj. mk, ja siihen, että kun jako tapahtuu kauppa- ja teollisuusministeriön toimesta, onko tämä aivan liian korkealla oleva organisaatiopiste.

Aikanaan, kun tähän päädyttiin, lähtökohdana oli se, että todettiin, että on syytä asioida vähittäiskaupan keskusliittojen kanssa silloin, kun tämän tyyppistä tukea annetaan. Nyt saattaisi aika olla toinen. Tämän vuoksi kauppa- ja teollisuusjaostossa herätettiin ajatus siitä, että tulevaisuudessa jako siirrettäisiin teollisuuspiireihin ja että kyseiset määrärahat voitaisiin sisällyttää läänin kehittämisrahaan. Varsinaisesti tästä ei tehty mitään esitystä, vaan katsottiin tarpeelliseksi, että jatketaan keskustelua tältä pohjalta kauppa- ja teollisuusministeriön kanssa, ja toivotaan, että tämän tyyppiseen ratkaisuun tulevaisuudessa päädyttäisiin.

Ed. Mäki-Hakola: Herra puhemies! Tämän hallituksen aikana on aluepolitiikasta puhuttu paljon pääasiassa kriittisin äänensävyin, aihetta tai ei. Tämä lakiesitys on varsin kiinnostava siinä mielessä, että yhtään kritiikin sanaa tätä kohtaan ei ole kuulunut. Päinvastoin esimerkiksi Kaupan keskusvaliokunta ollessaan asiantuntijana kauppa- ja teollisuusjaostossa toteaa, että lakiesitystä kokonaisuuksena pidetään tarkoituksenmukaisena sekä erittäin tar-

peellisena kaupan palvelujen säilyttämiseksi haja-asutusalueella.

Lakiesityksen tarkoituksena on palvelukykyisten kaupan toimipisteiden nykyistä selvästi voimakkaampi tukeminen. Siinä tulee tukea mm. kaupan yhteydessä toimiville kahvioille, postille, kioskille, polttoaineen myyntipisteelle jne. tai ns. raskaan tavarakaupan harjoittamiseen tarvittavien tilojen kustannuksiin. Lisäksi tässä tarkistetaan näitä kilometrirajoja, joiden edellytetään kauppojen välillä olevan, jotta tukea tulee. Raja putoaa kahdeksasta viiteen kilometriin toimintatuen osalta ja investointien osalta viidestä kolmeen kilometriin. Edelleen on todettava, että myös pakettiauto tämän lain perusteella tulee investointiavustuksen piiriin.

Todella asiantuntijat ovat lausuneet — tämä on suora sitaatti: ”Lakia on pidettävä oikein hyvänä haja-asutuksen kaupan säilyttämisen kannalta. Mitään lisäpyyntöjä ei kaupalla tämän lain suhteen enää ole olemassa.” On hyvä todeta, että tällä tavalla haja-asutusalueitten asian hoitaminen on lähtenyt käyntiin, kun tämä ensimmäinen aluepoliittinen laki eduskunnan käsittelyyn on tullut.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

18) Ehdotukset laiksi vesi- ja ympäristöhallinnosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta ja laiksi vesilain muuttamisesta

Esitellään laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 16 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 190, joka sisältää yllämainitut lakiehdotukset.

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 16.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

19) Ehdotus laiksi metsänparannuslain 13 §:n muuttamisesta

Esitellään maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 16 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 192, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 16.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

20) Ehdotus laiksi maatilalain muuttamisesta

Esitellään maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 17 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 140, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 17.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon:

21) Lakivaliokunnan mietintö n:o 13;

22) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 17;

23) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 18; ja

24) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 19.

25) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 20

esitellään pöydällepanoa varten.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia pantaisiin pöydälle seuraavaan täysistuntoon.

Keskustelu:

Ed. Westerlund: Herra puhemies! Ehdotan, että päiväjärjestyksen 25) asia, joka koskee kalastustuen maksamista, pantaisiin pöydälle ensi viikon tiistain täysistuntoon.

Ed. Laitinen: Herra puhemies! Kannatan ed. Westerlundin ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Westerlund ed. Laitisen kannattamana vastoin puhemiesneuvoston ehdotusta ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös

Puhemiesneuvoston ehdotus "jaa", ed. Westerlundin ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 39 jaa- ja 55 ei-ääntä; poissa 105. (Koneään. 17)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Westerlundin ehdotuksen.

Asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon:

Puhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 17.30.

26) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 27; ja

Täysistunto lopetetaan kello 17.12.

27) Puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 3.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola

